

ISSN 2411-0086

ТекстOver

літературно-мистецький часопис

число 3

2015

ЗМІСТ

Поезія

Анна Багряна - 4

Наталка Бельченко - 18

Младен Блажевич - 26

Майк Йогансен - 28

Ігор Мітров - 33

Ольга Павелець - 46

Світлана Поливода - 48

Гео Шкурупій - 57

Проза

Анна Ґрас. Як Мишко шоколадних піратів викрив - 67

Наталія Дев'ятко. Куций - 76

Еліна Заржицька. Як з'явилися бджоли - 82

Стівен Крейн. На війні - 88

Леся Олендій. Люзія руху - 93

Публіцистика

Крістіна Сінкевич. Книжка чи смартфон: як привчити дитину читати? - 97

Конкурс есе «Яка має бути сучасна поезія»

3-тє місце: Віта Омельчук - 101

2-ге місце: Андрій Петраш - 103

1-ше місце: Вадим Бондар - 108

Рецензії

Теплі мамині казки – діткам на дрімки - 112

Виклик усталеним поглядам на історичні події - 116

Поезія

Анна Багряна

ЛИСТ ДОДОМУ

Знову Бог лякає людей потопами.
Розкисають конверти,
голуби розгублені переплутують адресатів.
Змінюю версію Word на старому лаптопі
і, закутавшись в теплу темінь,
збираюсь тобі написати
про те, що весна розгулялась на повну силу,
що розквітла сакура, води піднялись у Вардарі,
що цієї ночі ти знову мені наснилася –

уві сні просила про тебе не забувати...
І я щосили хукаю у замерзлу шибку,
пригадую перші кроки – цвяхи,
у тіло землі забиті,
і рветься,
рветься невидима нитка,
що зв'язувала мою пуповину
із павутинням світу,
і тануть слова, мов сніжинки напровесні,
і губляться іграшки
серед яскравих обгорток,
і дмухати на свічки
я вперше в житті соромлюся,
відмовляючись від святкового торта.

Повертаюся в час,
коли мріяла стати дорослою,
фарбувала вуста помадою –
крадькома від бабусі й мами
і не знала, що квітень – лише зупинка
в дорозі до осені,
що прожити життя означає
заповнити пам'ять.

МОРСЬКІ МЕДИТАЦІЇ

I

офіра

кораблі нерозбиті – офіри заждалося море
а під небом скляним розтривожена хвилями синь
виступає на берег як тать із сумнівних історій
про русалок згвалтованих про несміян чи мальвін
чи нових роксолан захмелілих від зілля кальяну
що шукають султанів не там і не тих і до ніг
прилипають уламками мушель щемкі сподівання
на богів нептунів на появу нових богунів
на якесь провидіння на звикле буденне “а що як”
береги крайнебесні зникають розмиті в імлі
кораблі розбиваються щогли у змові з водою
безвітрильно пливуть до якоїсь чужої землі

II

по хвилі

а по хвилі – нова – вже занурює день
у чорнильно-полинну тинктуру
ти приборканий гребінь у ніч поведеш
не злякавшись ні бунту ні бурі

і приб'єшся на ранок до тих берегів
де чекають на тебе смиренно
тихі божі птахи де важкі ланцюги
розірвуться від крику сирени

ну а поки іще до світань як до мсти
опустись на коліна в молитві
отче наш що у морі прости й відпусти
і не дай своїм водам зміліти

III

знак

горде море твоє не приймає від мене дарів
ні монет ні перлин ні золочених місяцем крапель
таємницю найбільшу не хоче навіки забрати
щоб звільнити нарешті мене від усіх тягарів

о порі коли ранок дмухне на останній маяк
коли сонячне світло засліпить зухвалу стихію
вільні крила свої до вітрила прицвяшу пришию
так подам тобі знак...

КРИНИЦЯ

Із цієї криниці напиться меду чи бруду,
чи буденних думок про будову соборних шпилів
тільки тим дозволяється, хто у позичену мудрість
не повірив, як інші, хто сам у собі не змалів,
не прийшов, не упав, не зневірився духом
і дивом
не назвався рабом, хоч спокуса була ще яка:
замість радощів – рай, по стражданнях –
і ріки із пива,
і потоки грайливі із крові-вина-молока...

Та криниця стоїть. Дев'ять кіл не бентежать нікого.
Заирнути, збагнути, що істина – там, аж на дні,
не спадає на думку... І шлях замикається в коло –
вже десяте. Блукаю,
як привид, блукаю по нім...

КУПАЛЬСЬКЕ-2013

Червень

розпалив у небі

купальське багаття.

Стрибати чи ні? –

міркую,

сховавшись під парасолькою

із папороті.

Найкращий порятунок від спеки –

холодна війна

з собою.

*

Пришила сон
до подушки,
щоб не втік.

А він,
пир'ям залоскотаний,
на ранок
від сміху
луснув.

ВСЕНЕБЕСНИЙ ПОТОП

Не світанку

заграва.

Не З'ява.

Просто

місячна повня

розлилася

і стала

повінню.

ЛІТНЄ-1
(побачене)

Літнього віку
він і вона,
тримаючись за руки,
на зелене світло
ще одне
спільне
літо
переходять.

ЛІТНЄ-2

(рецепт)

Ковток літа
натщесерце –
серцем.

І зима
теплою
буде.

ЛІТНЄ-3
(реінкарнація)

Гостра крижина
у гарячому серці
ніяк не розтопиться –

липень
у минулому житті
був
лютим.

ІМЛИСТЕ

Крива
лінія
обрію –

небо
землю
сивухою
частує.

ПЕРЕХІД

Ось так проводиться літо –
прогрітим зеленим чаєм...

Вивчаємо лінії світла.

Прощаємося. Прощаємо.

Пригадуємо пригоди,
що їх назбиралось нівроку.

І в осінь нову переходимо
повільними, тихими кроками.

Ось так відпускається літо...

Наталка Бельченко

ДРОГОБИЧ

...час із других рук

Бруно Шульц

Долоня міста досконала
Чи втримає зболілий цвях:
Людину, що в собі гуляла –
Як той сновида по дахах?
Все обірвалось. Чорні сходи
Намацує воєнна лють,
І невідтворені пригоди
У горлі руба їй стають.
Є другі руки – щоб вловити,
Відкритися на спогад слів.
Зникомі пальці-белемніти
З навколошульцевих часів –
Чиї долоні їм стискати
В міжріччі вулиць, в ліхтарях,
У місті, де такі стигмати
Лишає безпритульний цвях?

МІЖ ЛУК'ЯНІВКОЮ І ПОДОЛОМ

Татарка весняна – бузкова,
Осіння – в іржавій траві.
Узимку ж вона – снігурова
І люди її – снігові.
Там є Загоровка і Шмідта,
Макаріївська церква стара.
Татарка завіям відкрита
І брату Подолу – сестра.
А з братом своїм я ходила
По пагорбах диких її.
На тих старокиївських схилах
В дитинстві були снігурі.
Наш батько тримав на балконі
У кліточці їх до весни.
Пухнасті грудки червоні
В мороз випинали вони.
Хоча від заводу Артема
Дорога, як хорда, блищить,
Анімала ходить окремо
І рветься туди мимохить.
Нема вже ні батька, ні брата,
Татарку давно не впізнать,
Та не припиняю чекати,
Коли снігурі прилетять.

*

Ой, піду я на Татарку,
Та до дуба-хитруна.
Хитруна,
Хитруна
Не побачиш із вікна.
Поруч з дубом я дріада,
Пригорну друїда-брата!
Дуб-хитрун,
Дуб-хитрун,
Я кирилиця між рун.
І козак Мамай під ним –
Під тим дубом весняним,
Хитрунові,
Хитрунові
Втішні гості пречудові!
На душі шурум-бурум,
А від дуба – наче струм.
Вічний шістсотлітній дубе,
Ти врятуєш місто любе!

*

Чи серце не вірить в прикмети,
Чи в п'ятах вільготно йому,
Та вже не питається «де ти?»,
Виходить само на пряму.
Котяча розкутість любові –
В нявчанні розпечених втрат.
То березень напоготові,
То час роздавать кошениат.
А пам'ять котка заспіває,
І затишно стане у ній.
Накивує п'ятами з раю
Допіру спокусливий змії.

*

Кричать русалки, наче кішки,
У темряві нічних заток.
Котрась із них потрапить нишком
В рясний русанівський садок –
Квітучу гілку у волоссі
На ранок принесе вона.
В нас бавляться русалки й досі,
Де осока і мілина.
І на Труханових озерах,
Аж поки не з'явився міст,
Бува, із верболозу – шерех,
І промайне русалчин хвіст.
Пливи, русалочко цнотлива,
У вірші – не у верші – втрап.
Як для рибалки ти не диво,
Будь для поета ним хоча б!

ЧЕРНІВЦІ

на вулиці Василькогасе
де Пауль Целан народивсь
щасливці надібують фрази
які допоможуть колись
відбутись на вітрі нічному
на всіх споконвічних мостах
бо з ними мандрує потому
в пір'їнці захований птах

*

Напівпритомним ротом розчинити
Таємну млість, пуститись берегів.
Чи почуття так зберегти зумів,
Як мармур підземелля – амоніти?
Чимдуж до травня підступає літо.
Схлип до губів, до серця й поготів –
Подібне щось до невситимих злив,
До річки, що змиває Геракліта.
Чужинко, краще не ходи туди,
Де папороть почне в тобі цвісти,
Та тільки не зірвеш – з якого дива?
Чужинцю, там, де серце – шкереберть,
Його заскочити не встигне смерть –
Лиш натренована травнева злива.

СОФІЯ КИЇВСЬКА

Відбити липневу атаку,
У листя пірнути мерщій,
Вгадати по вірному знаку
Обіцяне справдження мрій.
Дістатись підвалин Софії,
Тих вуст небуденних її,
Чиї обереги святії
Ще й досі лежать у землі.
І знов пережити пологи,
Чи верхнім, чи нижнім шляхом
Потрапити в ті діалоги,
Де Мудрість – одна з хромосом.
Мовлям народитись одразу,
Бо віще промовити зміг,
Людську пуповину до часу
Тримаючи, мов оберіг.

Младен Блажевич

*

Розсунуті завіси

На вікнах

Роздягальні

Вдяглися вітринами стіни

У рисах обличчя

Слова

Перевдягнені пальцями

Осушені задуми

Знадвору

Вдивляються

Герої німого кіно.

*

Мій дідो завжди казав:

– Треба залишити щось землі!

Не забирай з неї усього!

І завжди гукав, коли сіно громадили граблями:

– Тільки вилами й рогатинами!

Нехай земельці лишиться пожива.

Через двадцять років після дідової смерті

Левада проросла багрянцем,

А земля наїлася навіть більше, ніж треба.

Дідо забувся,

Що земля людям лише позичає,

А повертає собі своє – у ящиках.

З хорватської переклав Володимир Криницький

Майк Йогансен

ВЕСНА

На зими нескінчену поему
Упала, розтала веснинка –
Перша тема
На останню білу сторінку.

Іду поважний, похмурий і мрію
Про щось... про поділ земельної ренти.
А навколо грають, пустують дурні весновії
І сміються з мене-інтелігента.

Гей, що солодким духом цигарки
Пахнув на мене старенький робочий.
Наче воно не зима й не Харків,
А степ полином пливе і лоскоче.

І от стою... і думаю так приблизно:
Вірю: зробимо весну на світі.
Щось підходить близько, ніжно:
Товаришу, дозвольте прикурити.

*

Люблю тебе – не знаю слів
Тієї пісні лісової.
Крізь верховини ясенів
Сніжини розтають весною.
Пташиний виклюнеться спів
Із лісовинного спокою...

Хай принесеться листям спів
І спиниться понад тобою.

*

Овес росте край неба у пісках,
Мов сивий дід, над ним куняє хмара.

Похмурий сон: на головах
Стоять століття і бездумно марять.
– Росте овес, киває і мовчить.

Далеко в морі хилять кораблі
Латинський парус у вечірній ірій.
– Овес росте і виростає в ліс.
Стовпи страшні, змертвілі й сірі,
Гниють і з крахом падають на шлях...
– Росте овес край неба у пісках.

*

Поля синіють вечорами,
Ріка говорить з берегами,
І так таємно
На небі білії намети
Димлять:
Вечеря вариться борам.
Все ближче, ближче вечір суне,
Все нижче плачуть травки-струни.
Тихо й темно
Бори-поети
В хмарах сплять.

*

Ви, що, не знаючи мети,
Спиняли стомлені здорового,
Лежіть собі – до неба йти
Ще довго.

І ви, що до небес мости
Своєю окропили кров'ю
Простіть ви нам. Ідемо. Йти
Ще довго.

І піють півні на путі,
І кличуть віковичним зовом.
Забули все. Ідемо. Йти
Ще довго.

Ігор Мітров

*

зневоднені дні

деінде розділені сном

деінде розліднені

пивом холодним

розночені дном

молодим але темним

знебарвлені сні

деінде розквітлі рожевим

можливо підсмажені небом

німби розпечені

дивних апостолів

топоси де

квітнуть мільйонами

снігу кристали

зривають зненацька

скуйовджені пагони холоду

і як в ритуалі

смугастять рамена

хімерним малюнком

блакитного кольору

пивом холодним

на склі піднебіння

зневоднені дні

топоси спеки

сонячні пси

гарячі сніги

вагітна

пасмами м'якого місяця

вод білих голови розчепірені

стогони сині

як земля

що стала морем

круглого крику

під місяцем

білим

як води

що стали землею

білим

як очі

що стали водою

як місяць
що став черевом
м'яким черевом
кудлатим

білі води випльовуючи
крізь щілини зубів
розчепірені ікла
чекають землі
скреготіти
плюватися
їсти коріння
волосся рідкого
як черева води
того що місяць
того що життя
біле
як земля

*

небо луснуло чорним яйцем
сонця жовтком освітило волосся
голів мармурових
розпатланих брил

заходилися сміхом скульптури
імператорів римських роти
передвісники воєн і збочень
ганібалів помпеїв неронів
друзілл мессалін...
обагрені списи масивні

із тріском весь світ –
сонця щитом
що від нього
кам'яніють чудовиська
й глупі баби
стовпи соляні –
свідки збочень
і суду страшного

небо луснуло
мов німотою
заліпило роти вавилонські
спаливши балканську омегу
і град константинів
сонця півмісяцем...

...хиталась трава під водою
ікони й рублі
пістолети і спогади...

неба яйце
шкаралупою материків
і мільярдами брил мармурових
виношує курку землі

*

ніби рука

людини у зашморгу

мов сонце увечері

трава хитається

трава засинає

топчуть пагони

ноги невидимі

і ми

дивне

довершення

здійснень світу

спимо всі тут

ніби пальці руки

людини

що сонце у зашморгу

грому нечутного пагони

гідне довершення

здійснення дня

топче гроза

розіп'яту траву

крапель ногами

русалка

приходила вчасно

чорних панчіх не знімала

з мармурових колон дня нового

коріння у неї пускав

проростав папороттю

квітнув раз на рік

зривала

вогнем горів

гасила поцілунком

ставала ідолом

молився

приносив жертви

розводила ноги

в чорних панчохах

там оселився

там нового дня чекав

не випускала навіть

води попити

все кричала

і текла по стінці

і впадала в річку

і шукала моря

і кричала гучніше

знайшовши

ще гучніше

розливаючись морем піді мною

тонув у ній

плутався у водоростях
розмовляв із рибами

зачаровано дивився

на її трикутник водорості
розумів

русалка стала моїм днем

то не камінець

то вона колами на воді

мені посміхається

то не тиша

то вона мовчанням риб

до мене говорить

Дівчина заглядає у вікно картинної галереї. Дощ

На фоні сірої стіни – дівча;
вікно злякалось грому і кричить;
повітря, мокре від дощу, тече
в легені непомітно, ніби час.

Про Крик забувши, провінційний Мунк
на аркуші мазкам утратив лік.
Дощу потоки, як п'яниця – в люк;
на виставку загублений квиток,

хоч безкоштовний, але – необхідний...
Неначе сонце взимку – безпорадно
злякалось грому і кричить вікно,

в його палітрі домінує сірий;
стіна – Пікассо прямокутна хмара,
і чайка – дівчина на тлі стіни

Дзвін і Постріл

Від склянки – дзвін, в візкові – немовля
перелякалось дзвону і – у сльози.

Всі склянки – у скалки, всі кулі – в лузах,
та чемпіонам пить нізвідкіля.

І оплески – без користі, коли
у роті пересохло, і легені
у кашель – шок, душа від шоку – гине,
високого для всякої шкали;

і плями сліз – сліди дитячих страхів,
всі кулі з луз одразу – в револьвери,
і сльози криги крапають зі стріхи,

бо приз для чемпіона – смертна кара;
як риба, спраглий робить ротом рухи,
а немовля – крізь вік, та все – без віри

Нудота

Дверний дзвінок у вухо – молотком,
ти б в танок, та от тільки – перед ким?
Ти б в бійку, та от боляче рукам.
Ти у метро, але воно – битма.

До кави в тебе – ціанід й лукум,
на чашках – макраме від павука,
павук – комах, та їх – не менше з тим,
вони обсіли все – не видно стін;

а молоток у вухо – як й раніше.
Облога – та не поспішають "наші",
комахи павукові – вже не їжа –

і ось у порцеляновім манежі –
ти сам, і макраме довкола в'яже
павук – такої честі варт не кожен

Крик Уночі

Годинники на стінах – летаргія;
столи, стільці – століттями – палити
вогнем, що – інквізиція. В палаті
з усіх сторін – (і сміх!) – потвори Гойї.

Плювати криком на стіну – ретельно,
стіна – у слині, і слова – у славу
комусь, хто на хресті – і галасливо,
а після – слізно – welcome! – божевільня.

В палаті – тиша, психи сплять покійно.
Годинник – летаргія, меблі – попіл;
над головою – (карма!) – камінь – Каїн!

І з рота жаху крик на ковдру капа,
і ковдра – наскрізь, й всюди – біла піна,
і лиш на стелі від багаття – кіптява.

Єдина Істина

Свідоцтво про народження – підробка,
і на початку речення – вже крапка;
монетки у акваріумі – швидко –
вода – окріп, і вмить вмирають рибки.

Шлях до ларьку (на диво!) – закороткий,
сніг під ногами тане – брудно, бридко!
Дахи – вода, акваріум – монетки,
що вижили в окропі – як? – й ні гадки!

А на снігу – тіла, і сніг – у тілі;
народження води – краплини з стелі,
народження людей – зі стелі люстра –

і на підлогу, де вода, що – мертва,
яка – окріп, і крапка тексту варта!
Єдина істина – про смерть свідоцтво...

Ольга Павелець

Я не дам тобі більше музики...

я не дам тобі музики більше, ніж можна вмістити між хмарами пТАхів.
не зможу в потрібні слова по дріб'язку кинути нових вражень, ніж тих,
що у них відображені...

я не дам тобі більше слів, ніж може вмістити рима: видима чи незрима...
ти не зможеш почути, якщо десь на доторках шкіри тобі бракне у слові
музики...

бо вона є...

...як...

... генетика звуку, що рве ланцюги церберів сну, якими
мертвіють культі нейронів, замовклих у себе...

...як прозріння сліпого мозку, що здатен іще любити, але у тумані
безсоння згубив свою здатність до слуху...

...як протистояння заточеногОстрих
синкоп приголОсних, що крикливо улякли вгору, нанизавши на своє
вістря обертони прийдешнього дня...

... як думки у мережеві ритму на
зап'ястку під ґратами шкіри, що тремтить, ризикуючи зникнуть, коли
запах від твого тіла розриває мене на такти...

і треба не так багато –

почути лиш

музику

в слові...

З алиш мені прозу - прозору оду чеканням...

і після мого прохання

барабани враз розійшлися:

хтось випустив у небо вірші...

бо їм затишніше у крилах міжх марових пташ енят: хай будуть
просякнуті вітром, щоб не вигорів колір під сонцем, щоб одиноки им
пір'їнк ом рими падали тобі в руки... і визрівали на полі, до цього
недоторканному, і ямбами чи хорями будили чужі серця...

а музики я не дам тобі...

бо в мене її немає...

витає над головами...

спинися і слухай – почувєш: між звиклих десь зниклих слів, на тебе чекає
світ...

одягни свої крила...

і

не

мовчи

Світлана Поливода

МОЯ УКРАЇНА

Що для мене Вкраїна? Це долини і гори,
це гаї калинові і дніпровські простори,
оксамитовість ночі та замріяність ранку,
і мелодія слова у розмовах на ганку.

Це лани неозорі – золоті, колосисті –
і рушник вишиваний на почесному місці.
Це історія наша, зшита з правди та міфів:
Бабин Яр і Трипілля, Крути, Січ, злото скіфів...

Мова сонячних дзвонів в Чернівцях і в Одесі,
і човни риболовні, наче птахи на плесі.
Це батьки, посивлі у турботі та праці,
і «Кобзар» та ікона – у хатинці й палаці.

Українська горілка (всім у світі відома!),
чорний хліб з білим салом – у поході і вдома.
І пісні щиросерді – там, де горе і радість,
і танок, мов струмочок, і гопак, як зухвалість.

Це живе сьогоднішня – суміш щастя і болю,
і майбутнього парость, що за партами в школі.
Прапор жовто-блакитний та герби із тризубом,
і козацькі легенди попід Хортицьким дубом.

Це лелеки на стрісі, степ безкрайньо-безмежний.
Це народ України – що навік НЕЗАЛЕЖНИЙ!

ДРАБИНА ЖИТТЯ

По тій драбині, що рихтується з років,
Немов містком, іду повільно понад яром.
У грізній прірві клубочиться пил віків,
І небуття жахає холодом і жаром.

А в небесах – зірок окатих ліхтарі,
І мариться, що там – святе і незбагненне.
І хтось за віру обіцяє нам дари,
Жадає змити з душ все чорне і злиденне.

Місток проскочити не вдасться навпростець:
Все щось чіпляє нас і штурхає у боки...
Мов риска, з'єднує початок і кінець
Ота драбина, де шаблі – життя уроки.

МОЄ МІСТО

Міста, мов люди, мають власну вдачу,

Історію і доленосну суть.

О, скільки чув ти, Січеславе, плачу,

Долаючи у Вічність славну путь!

Фіксує пам'ять імена і дати,

Забути все – на душу взяти гріх.

Нам допоможуть труднощі здолати

Церковні дзвони і дитячий сміх!

На трьох горбах ти княжиш, рідне місто,

Ти, мов тризуб, вляглося над Дніпром.

Тече Славута у віки іскристо,

І я схиляюся, хрещусь і б'ю чолом...

*

Тут все моє, бо звідси мій початок!
Тому й Дніпропетровськ, звичайно, мій!
Землі цієї я – прямий нащадок,
Допоки не почую оклик: «Стій!»

Але й тоді земля моєю буде,
Бо ляже скибою мені на груди!

СВІЧА МОГО ЖИТТЯ

Моїх дітей тоненькі рученята
Несуть, немов свічу, моє життя.
Коли ж свічі згоріть настане дата,
Хай тричі буде та Фортуна клята,
Якщо стіною стане брат на брата,
А недогарок кинуть на сміття.

Порадь, Господь (безцінна та порада!),
Як вчити їх, щоб з них було пуття;
Як пояснити, що сім'я багата,
Коли панує в ній Любові влада;
А той, хто на свого здійме булата –
Приречений на вічне каяття!

ІНТИМНІСТЬ МРІЙ

Інтимність мрій – не для газетних шпальт;
Кохання – де вульгарщини ні грама;
Сини – серед яких немає Хама
І доньки – в котрих вдача Есмеральд.

І погляд не у вічі – в сутність душ;
І думка, що летить, а не плазує.
Всевишнього не згадуючи всує,
Хист небо роздивитись в тьмі калюж.

Не будувати здуру на піску
Ані надхмарних замків, ані хати,
І цупко нерви у вузді тримати,
І не давати волі язика.

Мистецтво зберегти в юрбі лице,
Не розтрощити цілісність природи.
Хай кажуть, що гребуть від себе кури,
І що упертим мовлять: «Цоб-цабе!»

А ти іди, бо в кожного свій план
І терміни життя, і напрям дії.
Як лінє не відкриває очі Вію,
Не бур'яном – зерном зростає лан!

А все, що, мов нарозхрист, напоказ;
Усе, для чого і багет, і рама
(Де не серцебиття – кардіограма), –
То не для Вічності, лише на час.

*

На своєму кожен з нас пливе плоті:
Бог дає: кому – весло, кому – оцупок.
І хто знає, що зустрінемо в путі,
І що вдіємо – чи вчинок, чи проступок?

Та є Совість, наче компас, у Душі;
І, мов якір в буревій, Святая Віра.
А лякає хвиля – то керуй в куці,
Мо' у цілості твоя там буде шкіра...

Гео Шкурूपій

БАРАБАН ПЕЧАЛІ

Очі твої підо мною,
перса
і тіло твоє...
Руки в траві розкинуті,
вогкі долоні
в долонях моїх.

Очі твої свічада,
і я величезний,
безумний
ніжно вдивляюся в них.

Тіні пахучого вечора,
вогні недалекого міста,
чорний, тихий кажан,
що поринає в присмерк...

Тиша.
Задумливість.
Пахне земля,
пахнемо ми...

Близько, близько обличчя.
Ти бачиш, як падають зорі,
неба сліпучі дарунки.
Я ніжно торкаюся рани
запашних і вабливих вуст.
Поцілунок.

Чуєш?
Б'є барабан.
Навіть тепер,
як близько...

Коли очі твої підо мною,
перса
і тіло твоє...
Б'є барабан печалі,
серце моє світове...

Навіть тепер,
так близько,
ти не можеш збагнуть барабанщика,
коли зорі накреслюють риску,
знаходять в етері смерть.

Він барабанить про світову печаль,
за ясність твоїх очей...
Ти не можеш збагнуть барабанщика,
ти здивуєшся,
коли він не візьме тебе.

Бий,
бий,
одбивай похоронні такти,
барабане печалі!
Стукай, серце,
про скорий кінець!
Оплесків не буде
засміяному барабанщику,
велетенському барабанові
всіх сердець.

ВОГКІСТЬ ВУСТ

Бетонного міста тіні,
камінь, залізо, брук...
Заплутався в золотому павутинні
місяця блискучий жук.

Такий гарний, такий хороший вечір,
що навіть маревом здається все!
Моїх мрій табун суперечок
в стійлах натхненних очей.

І наші постаті білі
стискаються в м'яких торканнях,
буфи епонжу в обіймах,
в ситцевім морі тану...

Гучний вібруючий дзвін
наші тіла нагадують,
дзвін, що лунає в країну
ласк мінливих райдуг.

Хіба рукою обіймеш тебе,
хіба почуття висловиш!
Серце в литаври б'є
і подихом наче тишу ловиш.

І коли чорна тінь зненацька
у світле озеро площі вирине,
засоромлено відхитнешся, як біла акація
під поцілунком п'яного вітру.

І потім знову ввітрешся воском
у паркет грудей моїх...
Твою запашну й теплу постать
я боюсь у захопленні задушить.

Ах, яка ніжна, ніжна,
подихом не сказати...
Твоїх рухів гарячу ніжність
тільки вечору такому цілувати.

Вже зовсім мало таких разів,
бо час летить скаженим льотом,
я спіймаю метелика вуст твоїх
своїм шукаючим ротом.

Напівзаплющені очі,
коли вогкість вуст п'ю...
Волосся розкуйовджене клоччя
пахне буйною пусткою.

Тільки ноги й тіло,
наче хтось вином наляв...
Над нами стоїть будинок химерним Вієм
і тумби вихиляються гномами.

І зашморг теплих рук
такої маленької дівчинки,
і тіла тягар несучи,
занесу з собою у вічність.

А все золотим потоком лякає,
місто наче тоне в зеленій рясці,
і я сам собі нагадую втопленика,
що захлинається хвилиною ласк...

ВОГКО

пристрасні поцілунки гарячих вуст
роздушилась велика червона вишня
стримані подихи
тепла вода запашних долонь
ох ми я
м'якість гарячих дотиків
твердість хвильолона
ах
роздушилась велика червона вишня
по всьому тілі теплий сік

ВОНИ

Підсліпуватим ліхтарем
під
вчилась танцювати вальса,
вустами вогкими бушмена
ніч
цілувала знесилені пальці.

Брудний вечір приймав молитви
зі стомлених вуст
про недосяжні країни в повітрі
і про капелюха замість хустки.

Драні черевики
маленької дівчинки
пестили тротуарів цегли,
як блискучий шляхетний паркет.
Мріялась чудесно Вики-Вики,
країна тротуарних поетів.

І було так весело
після денної праці
розглядати вулиць мексику...
Бажалось огнями
сліпити федерації
вуличних фресок.

Нахабно вабили ресторани
і лякала вулична пустка...
Бажанням серце ранила
святим езуїтом розпуста.

І перша звада
вся була в преріях сліз,
і навіть здавався маленьким водоспадом
світовий катаклізм.

І, як привид
минулої невинности,
з'являється щовечора панна в чорному

під сліпим ліхтарем...
Зламано невинности шкиви,
вогнем не спалахує горн.

Тихше, тихше, місто!
Зупинись, анархії хода!
Довіку здивована свистом
на розі стоїть свята...

Проза

Анна Грас

ЯК МИШКО ШОКОЛАДНИХ ПІРАТІВ ВИКРИВ (фрагменти з повісті)

Герой втомився

Мишко не пішов до школи. Цілий день відпочивав.

Увечері подзвонила Ельвіра. Хлопець закрився з телефоном у своїй кімнаті.

– Як твої старі? – запитав він.

– Спочатку дуже вз'їлися – відповіла дівчинка. – Маю місяць карантину.

– Соррі – засмутився хлопчина.

– Які проблеми... – розсміялася Ельвіра. – Я і так нікуди не ходжу. Гірше, якби відключили інтернет... Зрештою, і ця кара ні до чого, бо бачу, що вони почали забавлятися цією історією. Особливо, коли прочитали Кур'єр. Мій тато – великий шанувальник фільму «Сам вдома» і змушує нас переглядати його кожні різдвяні свята.

– Але у тій статті усе перекручено. – повідомив Мишко.

– Ну то й що – відповіла дівчинка. – Усім дуже весело, бо уявляють, як ти бив злодіїв сковорідкою, смалив паяльником і поливав гарячим шоколадом. Може то і добре, бо я уже сама починаю забувати, як було страшно... То не було надто приємно.

– Знаєш що, Ельвіро, я з того всього навіть тобі не подякував – зауважив хлопець. – Якби не ти...

– Це ти їх витурив з кімнати – перебила його на півслові Ельвіра. – Саме тому я змогла утекти.

– Наступного разу, коли я скажу тобі, що хочу з'ясувати до кінця якусь неймовірну справу, то відразу лий мені на голову відро холодної води – заявив Мишко.

– Я зроблю це із задоволенням – почув він у слухавці. – І ще відразу зателефоную твоїй мамі... Між іншим, вона як на це все відреагувала?

– Вона сердита на мене і думає, що я наплів журналістам усяких нісенітниць...

– А ти не наплів? – перепитала мала.

– Та... щось там... таке... – признався Мишко. – Але не аж на стільки. В усякому разі, з мамою було страшніше. Вона навіть хотіла на два місяці доручити мене бабусі. На щастя, бабуся сама прийшла до нас, і як зазвичай, через годину пішла ображена... Мама, певно, щось придумає, але нічого страшного. Поки що вона вирізала статтю з Кур'єра і приклеїла на холодильник, щоби мене цим дразнити. У мене такий страшний вираз на тім фото...

– Ти вийшов не надто гарно – зареготала Ельвіра.

– Якби я міг повернути час назад, аби цього усього уникнути...

– Подумай, що все уже позаду і добре закінчилося... – порадила Ельвіра. – Через місяць ніхто уже про це не згадає...

– Крім мене і моєї мами. – Зітхнув Мишко.

– Твоя мама, однак, придумала найстрашнішу кару – мовила дівчинка.

– Яку? – здивувався хлопчина.

– Пробудила твоє сумління – заявила Ельвіра. – Нема гірше від почуття провини. Тоді хочеться заховатися в мишачу нірку. На це є розрада: почитай собі книжку або подивися гарний фільм.

- Гарний фільм, слухна думка – втішився Мишко.
- Я навіть знаю який – сказала Ельвіра, підвищивши голос.
- Ну?
- «Сам вдома» – розсміялася вона.
- Дякую – відповів Мишко.

Мить істини

Навчання у Мишковому класі розпочиналося з третього уроку. Хлопця трохи охопив трем. Він знав, що події суботи мали якесь відлуння. В роздягальні він зустрів шестикласників, котрих частіше було видно там, ніж в класі.

– Мишко! – закричав, побачивши його, височенький хлопчина, прозваний Карликом. – Дурисвіт! Я й не знав, що ти такий відчайдуха.

– Це було цілком випадково – озвався дещо нижчий, котрого Мишко знав, як Хобот. – І як то воно, врізати чуваку бампером від автівки?

– Бампером? – здивувався Мишко і за мить відповів – Дивовижно!

Він швидко перевзувся і поспішив у клас. У коридорі його перестрів черговий по школі.

– Ти Мишко? – запитав він, а коли хлопчик кивнув головою, додав: то мчи до директора. Він уже цілу годину на тебе чекає...

Мишко важко зітхнув і поволікся в бік кабінету адміністрації школи. Постукав у двері і зайшов у приймальню.

– Михасю! – пропищала секретарка – я вчора усі новини по телебаченню дивилася...

Відчинилися двері суміжної кімнати і в них появився директор Поранок.

– Заходь, Михайле, – сказав він і кивнув йому на двері свого кабінету.

– Добрий день, пане директоре – сказав малий, минаючи директора в дверях.

– Сідай – Поранок вказав йому на крісло, зачиняючи двері. – Нам є багато про що поговорити.

А сам сів за свій робочий стіл, склав руки на грудях і надув губи.

– Я хочу у тебе попросити вибачення – повідомив він за якусь мить. – Я не вірив, що той шоколад був підробкою. Ніхто тобі, зрештою не вірив. Дзвонив директор вісімки. Вони перевіряють, як той шоколад потрапив на конкурс. І не тільки це. Їм також цікаво, як то могло бути, що Зенон упізнав сьоме небо у зовсім не сьомонебім смаку... Це справді дивує... Твоя впертість у з'ясуванні цієї справи гідна визнання... Але те, що ти вплутав в це Ельвіру і наражав вас обох на небезпеку, матиме певні наслідки і я ще подумаю, що з тим робити. Зрозумів?

– Так, пане директоре – підтвердив Мишко.

– Ну то можеш іти – сказав Поранок.

Коли хлопчина був уже в дверях, директор ще щось собі пригадав.

– Михайле, то ти справді побив тих бандитів? – запитав він.

Мишко обернувся до нього.

– Моя мама каже, що таке придумують ті медіа, котрі хочуть крові. – сказав той. – А ще – кіносценаристи.

Він натиснув на клямку і вийшов. За мить був уже на коридорі і швидко попрямував до свого класу.

– Мишко! - почув він раптом дівочий голос. Оглянувся і побачив Анничку, котра бігла навпроти нього. – Привіт, герою! Усі тільки про тебе і говорять.

– І що з того? – знищив урочистість ситуації хлопець.

– Як що? Ти тепер відомий – сказала дівчинка. – Тобі тепер треба вважати, з ким водишся і розмовляєш...

– Чому? – здивувався той.

– Як то чому? – випнула губи мала. – Бо ти тепер хтось.

– Я завжди був кимось – мовив той, знизивши плечима.

– Але ніхто про це не знав – посміхнулася вона.

– Як не знав? – сказав Мишко. – Я був кумедним Мишком, котрий любив добре попоїсти. І надалі я – кумедний Мишко, котрий любить добре попоїсти.

– Ти тепер Мишко з перших сторінок газет – повідомила Анничка.

– А люди з перших сторінок газет мають триматися разом.

– Тобто з ким я маю триматися? – не зрозумів хлопчина.

– Наприклад, зі мною – відповіло дівча.

– А ти що, теж потрапила на перші сторінки газет? – у його голосі чулося підроблене здивування.

– Це лише справа часу – Анничка випнула губки. – Це ж очевидно, що незабаром я потраплю на обкладинки найвідоміших журналів для жінок. Після канікул я навчатимуся в школі моделей...

– Ну то поздоровляю – зітхнув Мишко. – Але ти повинна водитися з хлопцями, котрі позують для глянцевого чоловічих журналів. Я ж бо потрапив лише у газети і то досить малотиражні. Ніщо інше мені не світить.

– Михасю! – помітила його і пані Ганна, виходячи з класу. – Ти пам'ятаєш, як я просила тебе не вплутуватися у різні авантюри... І що я тепер маю з тобою робити?

– Пані Ганно, – мовив хлопчик, – не карайте мене суворо.

Пані Ганна уважно на нього глянула, зробила хитрий вираз і сказала:

– Ти повинен цілий тиждень не їсти шоколад. Ані шматочка.
Згоден?

– То не буде аж так складно – повідомив хлопець. – Від самої думки про шоколад мені уже стає зле. Та й взагалі не чую ніякого смаку... Тож даю слово!

– Якщо не дотримаєш, то будеш соромитися кожного разу, коли дивитимешся у дзеркало – заявила вчителька.

– Нічого нового для мене – посміхнувся малий.

– Залиште свої ранці в класі, бо зараз буде лінійка у спортзалі – повідомила пані Ганна.

– Лінійка? – здивувався Мишко.

– Після усього того, що ти накоїв, тебе це не має дивувати – сказала вчителька.

У спортзалі зібралася велика юрба учнів. Пан Бронек встановив посередині мікрофон. Мишко відчував на собі погляди учнів і чув, як про нього шепочуться.

– О, глянь, це той, що розправився з бандюгами.

– Мишко іде!

– Не видно, щоб був побитий.

А Мишко присів на гімнастичну лавку, що стояла під стіною і намагався не помічати того, що діялося навколо.

– Раз, раз, раз – почув він, як перевіряють мікрофон, а тоді почав мову директор Поранок:

– В суботу учні нашої школи взяли участь у подіях, про які говорять не лише у нашому місті. На цю тему є дуже багато пліток, а тому я думаю, що найкраще, якщо вони самі нам усе розкажуть. Просимо на середину Михайла та Ельвіру.

Мишко на лавці дуже знітився.

– Мишко, жени на середину – почув він голос Пупсика.

Він понуро глянув на товарища. Підвівся і рушив до мікрофону.

– Розкажіть нам, як усе було насправді – заохочував їх директор, коли вони уже стояли біля нього.

– Кажи! – сказала Мишкові Ельвіра.

Хлопчина глянув на натовп, що спостерігав за ним. Глибоко вдихнувши, його пригнічення і хвилювання кудись несподівано зникли.

– Усе почалося на змаганнях – сказав він у мікрофон. – Я не зміг упізнати підробленого шоколаду і програв. Я відчував, що це не справедливо, що мене обманули. Але мені ніхто не вірив. Я став Мишком, котрий не вміє програвати. І тоді я вирішив усе з'ясувати. Крок за кроком виявлялося, що той фальшивий шоколад хтось продає, що хтось має його виробляти. І я знайшов тих контрабандистів. Тоді розказав про це Ельвірі, а вона зголосилася мені допомогти. Ми поїхали туди, де вони живуть і потрапили у їх лапи... А тоді... тоді... – Мишко почав щось дуже інтенсивно обмірковувати – я накинувся на них, а Ельвіра втекла і покликала на поміч, яка не була аж так потрібна...

Ельвіра голосно кашлянула. Мишко на неї глянув і його покинув увесь запал та фантазія.

– Це неправда – сказав він несподівано. – Я просто на всіх образився, що мені не вірять і почав робити усякі дурниці. Ми поїхали виявити людей, про яких нічого не знали, що могло бути дуже небезпечним. Я хотів лише зробити знімки, щоби мати доказ, але усе почало валитися, в тому числі стодола, на даху якої я лежав. Потім нас замкнули в підвалі і ми дуже боялися. Коли бандити хотіли нагодувати мене своїм шоколадом, я так запанікував, що зміг від них вирватися. В пориві гніву та страху вилив на одного з них клей, але мені це не дуже допомогло. Вони мене швидко схопили і тоді я справді мало не вмер зі страху. На щастя, вони не були дуже страшними злочинцями, інакше не

відомо, як би то закінчилося. А Ельвіра швидко приїхала з поліцією. І ще. Я нікого не бив бампером від машини ані нічим іншим...

Він замовк. У залі запанувала дивна тиша, котру перервали гучні оплески пана Бронєка. До нього почали приєднуватися інші. Мишко здивовано поглядав то на вчителя, то на учнів, що завзято аплодували.

За хвилинку до мікрофону підійшов директор Поранок.

– Я знав, Мишко, що ти собі з цим даси раду... – повідомив він, а коли шум стих, продовжував. – Крім легковажних вчинків, вам вдалося також викрити серйозний злочин. Є пірати комп'ютерні та музичні, а ви розкрили ще й піратів шоколадних. Ваші зусилля гідно оцінено і сьогодні вранці до мене зголосився виробник шоколаду, який має для вас сюрприз. Просимо! – мовив він в бік комірчини пана Бронєка. Звідти вийшли два чоловіки з великими коробками. Один з них підійшов до мікрофону.

– Наша фірма вам дуже вдячна за те, що ви зробили – сказав він. – Тому ми маємо для вас винагороду у формі... нашого продукту.

Він відкрив коробку і вийняв з неї декілька плиток молочного сьомого неба.

– Це все вам – вказав він на обидві великі коробки.

– Ой, леле! – зойкнув Мишко і підійшов до мікрофону.

– Дуже дякуємо – сказав він. – Пані Ганно, може відстрочимо мою кару?

– Ні! – закричала пані Ганна. – Та ж ти і так втратив усякий смак.

– Чую, що він раптово відновився... – повідомив Мишко і несподівано його осяяло:

– Слухайте – крикнув він. – Свою частину винагороди я хочу віддати на благо суспільства...

В залі запанувала напружена тиша.

– Ну, це все для вас, частуйтеся! – завершив він.

В залі заметушилися. Учні кинулися до коробок з шоколадом. Директор разом з паном Бронекком пробували опанувати ситуацію, роздаючи по черзі шоколад, але їм це ніяк не вдавалося. Мишко непомітно вийшов у коридор. За ним вибігла Ельвіра.

– Я свою коробку також віддала на благо суспільства – сказала вона сміючись.

– Дуже мило з твого боку – він також посміхнувся.

– Чому ти постійно створюєш навколо себе якісь легенди? – запитала вона.

– Такий я уже є, Мишко – пояснив той. – Нічого не можу робити нормально.

– Ти створений, щоб робити великі вчинки – похитала головою вона.

– Мабуть – сказав він не скромно. – Я навіть маю ідею досконалої дієти.

– У мене також є гарний рецепт – сказала дівчинка. – Візьми двох шоколадних піратів і розвалюху стодолу. Вийди на неї і нехай тебе закриють на хлібі та воді у льоху... Дістанеш досконалі форми. Ти повинен продати цей рецепт Анничці.

– Еее, вона любить суп з капусти – сказав Мишко. – А взагалі-то, зробимо сьогодні хоч щось корисне.

– Наприклад? – запитала Ельвіра.

– Пообідаймо! – посміхнувся Мишко.

З польської переклала Роксолана Задорожна

Наталія Дев'ятко

КУЦІЙ

Микита дуже хотів собаку. Маленький пухнастий жмутик, що згодом виросте у великого пса, з яким можна буде гордовито гуляти по вулиці і ловити заздрісні погляди однокласників. А влітку вони підуть на річку і будуть плавати, Микита вдаватиме, що тоне, а вірний товариш рятуватиме хазяїна і вже на березі ставитиме лапи йому на плечі, намагаючись облизати лице. І зватимуть цього величного собаку Громом, Графом або ще якимось солідно й звучно.

Хлопчик замріявся, задивившись за вікно. Сутінки лягали на землю, і вікна будинку навпроти мерехтіли святково і трохи по-особливому. Десь там, за фіранками жили собаки. Різні – пуделі, чау-чау, такси, вівчарки, фокстер'єри...

Тільки чомусь батьки ніяк не приставали на блага сина, доводячи, що від собаки тільки бруд і неприємності. Пропонували замінити собаку новим мобільним чи навіть власним комп'ютером. Не буде собаки в домі – і все тут!

Микита зітхнув і склав руки у молитві.

– Святий Миколаю, прошу тебе, подаруй мені собаку. Я ж весь рік поводився чемно, вчився, робив домашні завдання, не лазив з хлопцями на дах і на завод. Зроби мені такий подарунок, і я доглядатиму за своїм собакою, піклуватимуся про нього. Будь ласка, святий Миколаю...

Хлопчик змовк і прислухався, ніби сподівався одразу отримати відповідь або зрозумілу відмову. Але за вікном і в квартирі було тихо, тільки десь далеко верескливо нявчав кіт.

Микита вимкнув світло, заліз під ковдру і майже одразу заснув. Снівся йому малий пес із чорними очима-бусинами, який ганявся за власним куцим хвостом.

Вранці мама попрохала Микиту винести сміття. Хлопчик спочатку трохи повередував, бо хотілося виспатися у суботу, а не займатися хатніми справами: останнім часом в школі задавали забагато домашніх завдань. Але врешті-решт узяв пакет зі сміттям і почимчикував на двір.

Біля сміттєвих баків була навалена купа коробок з-під побутової техніки, певно, хтось гарно поліпшив собі комфортне життя. Була тут навіть коробка з-під ігрової приставки до комп'ютера. Колись Микита теж таку хотів, щоб ганяти в гонки зі справжнім кермом. Хотів до того, як почав мріяти про собаку...

Хлопчик викинув сміття і вже збирався повертатися додому, бо на вулиці було досить прохолодно, коли почув, як серед коробок щось шкребеться. Цікавість взяла гору, і він зазирнув під коробку, звідки линув шурхіт.

З напівтемряви на хлопчика подивилися дві чорні блискучі бусини, а тоді долинуло несміливе «дзявк». Микита посунув коробку і витяг на світло маленьке чорне цуценя. У цуценяти були білі лапки і так само світла краватка та біла пляма на голові, ніби малий пробігся по фарбі і заляпався. Цуценя тремтіло від холоду, та завиляло куценьким хвостом.

Не породистий, абсолютно звичайний, покинутий кимось напризволяще. Він дивом пережив цю морозну ніч, знайшовши собі притулок серед коробок та пінопласту.

– Хто ж тебе так, малий? – чомусь Микиті було гірко дивитися в очі знайді.

– Дзявк? – запитально відповів малий пес і лизнув свій ніс.

Це було так зворушливо, що Микита мимоволі посміхнувся.

– І що мені тепер з тобою робити? І додому не віднесеш, і тут лишити неможна... Ти такий смішний. І хвіст у тебе куций...

Микита замислився. Звісно, якщо він зараз притягне додому собаку, та ще й такого непоказного, то у нього будуть великі неприємності, і не лише на нормального пса можна не розраховувати, але й на будь-який подарунок на свята. З іншого боку, на вулиці холодно, і цей кумедний малий точно замерзне, якщо до того його не знайдуть хулігани і по приколу не закидають камінням, як це сталося з цуценятами минулого року.

– Добре, поки побудеш у нас, а там щось придумаємо, – вирішив Микита, розстібаючи куртку і ховаючи цуценя в тепло.

Він обережно піднявся сходами і тихенько відчинив двері квартири, сподіваючись, що принишкле цуценя не викаже себе.

– Синку, це ти? Чого так довго? Все добре? – відгукнулася з кухні мама.

– Та все добре, – якомога щиріше відповів Микита, опускаючи цуценя на підлогу.

Малий одразу зацікавлено обнюхав взуття і повернув морду до кухні, звідки долинали пахощі котлет і вареної картоплі.

– Мий руки і будемо снідати. Батько пішов відкинути сніг з машини, скоро повернеться, – мама вийшла до передпокою. – А це що таке?!

Голос жінки з лагідного змінився на ображений і здивований. Малий пес спочатку привітно махнув хвостиком, але, не відчуваючи співчуття з боку цієї великої людини, заховався за ногами хлопчика.

– Ти де це нещастя взяв?

– На смітнику, – щиро відповів Микита. – Це Куций... Ти не сердься. Його хтось викинув. Він там замерзне...

Хлопчик знітився і замовк. Мама дивилася на нього суворо і з великою образою, часом поглядаючи на малого, який знову спробував здобути прихильність, визирнувши з-за ніг хазяїна і тихо дзявкнувши.

Микиті подумалося, що він зовсім не знає, що сказати на захист цуценяти, якщо мама зараз вимагатиме, щоб він повернув собаку туди, звідки приніс.

– То ти вже й ім'я йому дав... – долаючи почуття, мовила мама. – Справді, не викидати ж його. На вулиці мороз, та й на завтра обіцяли похолодання.

Відчувши зміни у настрої, Куций посмілішав і вийшов наперед, показуючи, що він не таке вже й нещастя, як здається. Щоправда, хвіст у нього дійсно не привід для гордоців.

– А він і справді Куций! – розсміялася мама. – Зараз ми його чимось нагодуємо, Микито.

У хлопчика наче камінь з серця упав: поки малого не виженуть, та й, може, байдуже, чи породистий він, чи помісь з якоюсь дворнягою?.. Он які в малого розумні очі, та й виглядатиме він нівроку: якщо годувати і доглядати, шерсть блищатиме. І ще невідомо, якого розміру він виросте... А те, що Куций, то з ким не буває?..

Зашурхотів ключ у замку, то повернувся батько. Він зустрів появу цуценяти менш емоційно, тільки нахмурився.

– Це твій чи в гостях?

– Мій, – з гордістю відповів Микита, піднімаючи пса з підлоги і простягаючи батьку. – Знайомся – це Куций.

Батько узяв песика на руки, щоб подивитися поближче, і Куций радо його облизав, де дотягнувся.

– А він малий нахаба, – повертаючи цуценя Микиті, зауважив батько. – Що ж, якщо так, то у тебе вже є подарунок на сьогоднішнє свято. Годуватимеш його сам, вигулюватимеш двічі на день, і без

скиглень, що рано вставати і ти пізно лягаєш то через уроки, то погратися тобі хочеться. А якщо десь надзюрить чи ще щось, ми з мамою прибирати не будемо. Усе сам. І він має поводитися добре, бо інакше віддамо у притулок.

– Та я ж не проти прибирати, – трохи ніяково погодився Микита, все ще не вірячи своєму щастю з вологим носом і куцим хвостом.

– Дзявк, – підтримав хлопчика Куций, ніби теж обіцяв, що все буде добре.

Наступні кілька тижнів були найважчими. Куций виявився ще дуже маленьким, щоб їсти самому, і Микиті довелося відгодовувати його молоком з пляшечки, як малу дитину. Привчити цуценя проситися надвір теж виявилися не простим завданням. А постійні ігри Куцого з усім, що опинилося на підлозі без догляду, могли вивести з рівноваги будь-кого. Поклав на підлогу книжку, не догледів за капцями чи просто щось уронив, і шукай тоді по всій квартирі у кутках, під ліжками чи під шафою.

Куций ріс дуже швидко, і скоро стало зрозуміло, що він не маленький пес, хоча й не такий великий, як вівчарка, а про його породу можна було тільки здогадуватися. Він носився по квартирі, граючись, й іноді ледь не збивав з ніг людей, які ловили гав. А от на вулиці у присутності чужих поводився стримано і чемно, та й гавкав рідко і з відчуттям власної гідності. Тільки на хуліганів гарчав, шкірячи зуби, ніби відчував, яке насправді у них гниле нутро. Одного разу Микиті навіть довелося вступитися за свого пса, коли компанія хлопців почала кепкувати з його собаки.

Як він тоді відбувся лише кількома стусанами, сам не знав. Микита був сам проти чотирьох вилупків. Ні, не сам – з ним був Куций, який

одразу визначив ватажка і повалив на землю, змусивши інших капітулювати.

Поки вилупки мститися не збиралися, та й останнім часом рідко з'являлися в їхньому районі. Дізнавшись про цю пригоду від сусідів, батьки перестали сварити Куцого за розваги з капцями. Бо як би не виріс пес, а до капців у нього досі була особлива любов, і цей скарб потрібно було терміново сховати подалі. Та кумедний собака теж змінився, відчувши себе сильним захисником свого хазяїна. І немає значення, що його ім'я не лунке і красномовне, як то Грім чи Граф.

Минув рік, місто знову засипало снігом, і діти просили подарунки на свято: хтось ляльку чи мобільний телефон, а хтось живого друга, якого любитиме і захищатиме понад усе. От тільки Микита не просив нічого. Він грався у сніжки зі своїм щирим другом. Куций чорною блискавкою літав по подвір'ю, намагаючись впіймати снігові кульки, які кидав Микита. Та часто промазував, і сніг потрапляв то на білу пляму на його голові, то на світлу краватку. Це ще більше надихало Куцого, і він, клацаючи зубами, нісся за наступним сніжком.

Святий Миколай дивився на цю розвагу з неба і тихо посміхався. Якщо чогось прагнеш по-справжньому, і якщо бажання твоє на добро, воно обов'язково справдиться. Цим двом тепер не буде самотньо, і вони зможуть захистити один одного протягом багатьох років.

Еліна Заржицька

ЯК З'ЯВИЛИСЯ БДЖОЛИ

У давні часи, такі давні, що й дідусь того старезного дуба, котрий на Хортиці стоїть, ще й не з'явився, стояв у степу хутір. Його люди Д жола називали за прізвиськом дядька, що колись цю місцину облюбував.

Жили на тому хуторі три сестри-красуні. Тоненькі, стрункі, у вишиванках, довгих чорно-жовтих спідничках*, та ще й працьовиті. Все у їхніх руках ладналося так, що приємно подивитися: в городі – жодної бур'янини, в саду – усі дерева доглянуті, пташки-тваринки нагодовані, на подвір'ї – ані пилінки, а в хаті й казати нічого – все блищить; одяг випраний, обід готовий, а вже борщ який смачний! І такі собі веселі, привітні, завжди подорожнього посмішкою зустрінуть, миску добру борщу наллють, і про шмат хліба та чарчину не забудуть; а якщо негода, то й спати на печі залишать.

Тому добра слава про них лунала навкруги.

Ось почули про сестер три брати-ледацюги і вирішили до тих сестер посвататися. Вони хлопці були вродливі – смагляві, з блискучими чорними очима, чуби смоляні кучерями в'ються, під тоненькими вусами уста червоні, а вже як посміхнуться, білоперлинними зубами блиснуть – усі дівки за ними сохнути починають.

---

* Чому саме чорно-жовтих, запитаєш ти, мій любий друже? Поясню, бо це зрозуміло для кожного, хто у наших краях мандрував: земля – родючий чернозем, лани безкраї, а над тією землею – сонечко промінчиками грає, дерева й квіти золотим сяйвом огортає. От дівчата, тієї красою помилувавшись, своє вбрання у ці кольори й пофарбували.

Тому і не відмовили їм сестри – одразу закохалися. А парубки не розгубилися, весілля справили і до жінок у прийоми пішли. "У нас, – кажуть, – хата маленька, мати старенька, а ще й дочок у неї п'ятеро. І всі на виданні". Жіночки сперечатися не стали, бо хутір багатий був, на чоловічі руки тільки й чекав. Шкода лише, що чоловіки їхні працювати відмовилися. Спочатку причини якісь знаходили, що хворі, абощо. А потім і зовсім без усіляких пояснень вдома залишаються, на лавах повмощуються, люльки запалять і теревенять, а найчастіше – сплять. Навіть їсти навчилися, лежачи на лавах.

Сестри туди-сюди, і в сад, і у поле, і на ставок, і до корівок, і до гусей, і обід готувати (бо ж чоловіки кожного дня чогось смачненького, бач, вимагають), і шити-вишивати, і прясти-ткати – всього й не перелічиш. А найстарший брат лежить, покрикує:

– Гей, бабоньки Джоли, горілки!

– Агов, бабоньки Джоли, тютюн закінчився. Натріть мерщій!

– Го-го, бабоньки Джоли, у нас борщ охолонув. Нагрійте!

Тільки середній брат був ще ледачіший за старшого. От він якось допетрив:

– Бабоньки Джоли виговорювати довго. Буду казати: баби Джоли.

Так воно далі й пішло: "Баби Джоли туди! Баби Джоли сюди!"

А жіночки нічого, терплять. А як же? Чоловік – це тобі не хусточка, у скриню не покладеш, нову не витягнеш. Вони ще старанніше працюють, та ще й пісні співають. Тільки й доноситься з різних куточків хутору веселе: "Ой, жу-жу! Ех, дзу-дзу!"

Рік пройшов, два минуло. А нероби все лежать.

Якось лежали вони, лежали, спостерігаючи, як із люльок повільно випливають сиві кільця диму, аж тут молодший брат, який навіть ледачіший за середнього був, позіхнув і промовив:

– Баби Джоли – довго. Скоротити треба. Будуть вони Бджоли. Коротко і зрозуміло.

І знову позіхнув – так від слів втомився. І почалося: "Гей, Бджоли! Дайте! Принесіть! Покладіть!"

А жіночки нічого, терплять. Ну, а як же? Чоловік – він же не хусточка, у скриню не покладеш, нову не витягнеш. Вони ще більше працюють; тільки пісні у них чогось сумні. Тільки й чути: "У-у-у! Жу-жу-жу! Дзу-дзу-дзу!"

Одного літнього дня пішли сестри у поле – пшеничку жати, а ледарі у хаті залишилися. На лавах розіпрілі порозкидалися – спека їм, бач, дошкуляє. Година минула, друга, от схотілося їм пити. Вони і давай жінок кликати: "Бджоли! Квасу! Пити! Води холодної!" Не чують молодиці – далеко у полі працюють, та ще й пісню сумну завели: "У-у-у! Жу-жу-жу! Дзу-дзу-дзу!"

Ледаці й горлянки надірвали, так рота дерли. Та все дарма: не чують жінки. А пити ж хочеться!

От молодший, найлінивіший, і бовкнув:

– А давайте піч розпалимо. Вони дим побачать і прибіжать. Буде, кому нам води принести.

Старші зраділи. "Гарно придумав", – говорять.

– Тільки хто запалювати буде? – питає середній. – Мені щось ліньки.

– І в мене руки від люльки втомилися, – підхопив старший. – Нехай той, хто придумав, піч і розпалює.

Тільки встати з лави молодшому несила була. Він знову пометикував і вирішив: "Навіщо вставати? Я вуглик з люльки візьму і в піч закину. Воно й запалає". Дістав вуглик та вбік печі й кинув. Кинути кинув, тільки рукою розмахнутися йому ліньки, от він і не докинув того вуглика. Впав вуглик прямисінько на ряднину, та й зайнялася. Від

ряднини вогонь на стіни перекинувся, на стелю поліз. Спека, наче в пеклі, а ледацюги на лавах лежать, дружин дожидають.

Коли вже вуглики на ледарів падати почали, ті на подвір'я виповзли і, втомлені, попід деревами заснули.

Увечері приходять жінки з поля, дивляться: немає в них хати; вкрив подвір'я сивий попіл, а чоловіки спокійнісінько під деревами сопуть, похропують. За голови схопились молодички, закричали, затужили за хатою рідною, дідівською. Від їхнього крику нероби прокинулися, заволали: "Пити хочемо!"

Як почули це сестри, то настільки їх байдужість чоловіків вразила, що й сльози на очах посохли, а з самих глибин ества піднявся гнів, ядучий, наче отрута, пекучий, наче розжарена кочерга.

Підняла тоді руку старша сестра і заклала:

- Забирайтеся геть, щоб і ноги ваші Землі цієї не торкалися!
- Щоб Вода вас, ледацюг, не приймала... – підхопила середня.
- ...як відмовився від вас Вогонь, – сумно додала молодша.

І така гіркота була в словах її, що зітхнула сумно Земля, захвилювалася Вода, спалахнув Вогонь... і вирішили допомогти нещасним сестрам. Гукнули вони безтурботного бурлаку Вітра.

Прилетів Вітер, почув терпкий запах згарища, завив, застогнав, підхопив попіл, у небо підкинув, закружляв разом із ним у шаленім танку. Злякалися молодички, на коліна попадали, а ледарям байдуже, вони жінок лають, про обід допитуються: коли буде?

Розлютився Вітер на безсердечних лежнів, махнув правим крилом – я-а-а-у! – і перетворилися жіночки на дивних комах. Були ті комахи наче дівчата, стрункими, з тоненькими таліями; з великими сумними очима і смугастими, як їхні спіднички – смужечка чорна, смужечка жовта. Змахнули комахи крильцятами, задзижчали радісно –

жу-жу-жу! дзу-дзу-дзу! – і геть із подвір'я полетіли, забувши чоловіків та втрачене обійстя?

Побачили це брати, аж з нагрітих місць позіскакували. Руками махають, благають дружин повернутися: "Бджоли, поверніться! Ми ж без вас від голоду сконаємо! Бджоли! Бджоли!" Розреготався Вітер, дуже йому слово "бджоли" сподобалося. "Є в мене відтепер нові підданці – бджоли, – реве. – Нехай же вони бджолами довіку залишаються!"

Ось тут зрозуміли чоловіки, що ледарство їх наробило. Побігли наздогін Вітру:

– Віддай дружин наших любих, – молять, – або поєднай з ними навіки!

– А чи згодні і ви у комах перетворитися? – глузує Вітер.

Ті ж відповідають: "Згодні!"

Не довго думав легковажний Вітер, махнув лівим крилом – я-а-а-у! – і перетворив чоловіків на пухнастих, з довгими вусиками та крилами, широкими грудьми комах. Тільки черевця в них залишилися закругленими, точнісінько такими, як у людей були (бо ж за той час від постійного лежання дядьки такі собі черева викохали, що ой-йой!)

– За-дж! за-дж! – заметушилися комахи (себто: за дружинами!) і забили крильцями: тр-р-р! тр-р-р!

– Будете зватися трутнями! – загіготів Вітер, підхопив перетворених на комах чоловіків і у небо злетів.

Як знайшли трутні своїх бджілок, не знаю. Тільки, виходить, вибачили бджілки своїх ледащих чоловіків, бо рід бджолиний і досі у нашому краї процвітає, квіти запиляє, медок смачний та корисний збирає – людям на втіху та здоров'я.

Що? Меду тобі, мій любий друже, схотілося? На жаль, у мене немає. Ти побіжи до нашого пасічника – дядька Пантелія. Йой! Забув!

Він зараз хворіє. Ну, тоді звернися до діда Тараса. Хоча і в Тараса немає нічого, окрім квасу. Ну, не плач, почекай. Краще нову казочку послухай.

Стівен Крейн

НА ВІЙНІ

Лейтенантів плащ розстелили на землі й висипали на нього всю пайку кави на роту. Капрали та інші представники відділень прийшли одержати порції для своїх брудних і голодних підлеглих.

Лейтенант похмуро й серйозно виконував своє завдання. Він міцно стиснув зуби і раз по раз проводив шаблею по коричневій купі, після чого на плащі залишалися навдивовижу однакові квадрати кави. Офіцер уже наближався до межі величного тріумфу математичних знань, капрали ж тим часом підходили ближче, кожен – щоб дістати свій коричневий квадрат. Аж тут лейтенант скрикнув і швидко глянув на чоловіка поруч із ним, немовби той його вдарив. Побачивши кров на рукаві лейтенанта, інші теж закричали.

Лейтенант смикнувся, як ужалений, похитнувся і випростався. Усі дуже добре чули його хрипке дихання. Він здивовано й сумно подивився через бруствер на зелений ліс, де з'явилося багато-багато хмарок білого диму, а навколо нього, мовчазні й зачудовані, як статуї, стояли вояки, захоплені зненацька цією катастрофою, якої ніхто не чекав. Лейтенант усе дивився на ліс, і всі теж повернули голови до лісу й втупилися в нього поглядами, наче намагалися збагнути таємницю польоту кулі.

Звичайно ж, офіцер був змушений перекласти шаблю у ліву руку. Він узяв її не за руків'я, а незграбно схопив посередині за лезо. Лейтенант перевів погляд з ворожого лісу на свою шаблю, дивився на неї і, здавалося, не міг зрозуміти, що з нею робити далі, куди її покласти. Складалося враження, що якимось раптово ця зброя стала йому геть чужа.

У якомусь заціпенінні він усе дивився на неї, наче тримав у руці тризубець, скіпетр чи лопату. Нарешті він спробував сховати шаблю в піхви. Сховати шаблю, тримаючи її лівою рукою за середину, до піхв, які висіли біля лівого стегна – це було щось схоже на цирковий виступ. Поранений офіцер відчайдушно змагався з неслухняними шаблею і піхвами, хекаючи, мов борець на манежі.

Тим часом солдати навколо, які досі скам'яніло спостерігали цю боротьбу, отямилися й кинулися допомагати. Сержант-ординарець перехопив у нього шаблю й обережно сховав її у піхви. При цьому він відхилявся назад, щоб і пальцем не торкнутися лейтенанта. Поранення дивним чином підносить людину, тоді як інші сахаються від цієї нової моторошної величі. Неначе ця поранена рука знімає покрови з потаємної сутності всього навколо, і значення набувають мурашки, володарі, війни, міста, сонячне сяйво, сніг, і пір'їна, що впала з пташиного крила й опускається до землі; скривавлене тіло набуває ореолу сили й це змушує людей розуміти, які вони жалюгідні порівняно з цим пораненим чоловіком. Його товариші замислено дивляться на нього широко розплющеними очима. Вони неначе бояться, що навіть доторк пальця може звалити його, прискорити трагедію, сторчголов жбурнути його у туманну сіру невідомість. Саме тому сержант, вкладаючи шаблю у піхви, якомога сильніше відхилявся від лейтенанта.

Інші теж намагалися допомогти. Один із солдатів несміливо підставив плече і запропонував лейтенантові опертися на нього, але той тільки сумно відмахнувся. Він мав вигляд людини, яка усвідомлює, що дуже хвора і через те цілковито безпорадна. Лейтенант знову поглянув через бруствер на далекий ліс, повернувся і повільно пішов у тил. Він обережно притримував лівою рукою зап'ясток правої, мовби поранена рука була скляна.

Солдати мовчки дивилися то на ліс, то на офіцера, що спроквола віддалявся, то знову на ліс.

Поранений лейтенант відійшов від окопів і зненацька помітив безліч того, чого раніше, під час боїв, не мав змоги помітити. Він побачив генерала на чорному коні, який поверх синіх строїв піхотинців дивився на далекий зелений ліс, який зараз стояв йому на заваді. Примчав ад'ютант, різко зупинився, виструнчився і передав генералові якийсь документ. Усе було навдивовижу схоже на історичну картину.

За генералом і офіцерами штабу, немов раби на каторжній роботі, щосили намагалися стримати схарапуджених коней, які підскакували від кожного артилерійського пострілу, сурмач, двоє чи троє ординарців і прапороносець.

Гарматна батарея з гуркотінням і зблисками розгорталася перед лейтенантом на правому фланзі. Його захопили стукіт копит, крики вершників, прокльони і заохочення, погрози й подяки, нарешті – торохтіння коліс і блиск нахилених гарматних стволів. Батарея розтяглася дугою, від вигляду якої калатало серце; часом її рух драматично зупинявся, як розбивається хвиля об скелю, а далі вона знову рушала вперед і всі її колеса, важелі й коні поставали єдиним цілим – велетенським снарядом. Її гуркіт гучним хором війни доринав до найглибших людських емоцій.

Усе ще підтримуючи, мов скляний виріб, свою поранену руку, лейтенант стояв і дивився на батарею, аж доки вона злилася в суцільну чорну масу, над якою здіймалися й опускалися фігури вершників та їхні нагайки.

Лейтенант поглянув убік, де йшов бій і сухим гілляччям у багатті тріскотіли постріли, то дратівливо нерівномірно, то зненацька всі разом, як лункий грім. Він побачив дим, натовпи солдатів, що з криками рвалися вперед, і бійців – вони просто стояли й стріляли навмання.

Декілька рядових докладно пояснили йому, де знайти польовий шпиталь. Ці люди вже не брали участі в битві, але з'ясувалося, що знають про неї значно краще за інших. Вони розповіли про дії кожного корпусу, кожної дивізії і навіть про наміри кожного генерала. Поранений лейтенант дивився на них з подивом.

Біля дороги якийсь підрозділ варив каву, звідти лунала безперервна розмова, неначе в школі для дівчаток. Кілька офіцерів раз за разом підходили до лейтенанта і питали щось таке, про що він нічого не знав. Один побачив його руку і заходився лаятися.

– Агов, чоловіче, так не можна! Тобі треба перев'язати рану! – просто вчепився він у пораненого лейтенанта.

Офіцер розрізав рукав і оголив руку, в якій кожен нерв затріпотав від його дотиків. Він перев'язав рану хусточкою, без кінця лаючись на бідолаху-лейтенанта. Із його виразу обличчя було зрозуміло, що поранення він бачить мало не щодень. Лейтенант знітився, відчув свою провину за те, що не знає, як правильно діставати поранення, й опустив голову.

Низькі білі намети шпиталю розташувалися довкола старої будівлі школи. Тут усі метушилися. Прямо перед наметами зчепилися колесами й загрузли в багнюці два санітарних воза. Візники гучно лаяли й звинувачували одне одного, а з переповнених возів чулися стогони поранених. Нескінченні вервечки перев'язаних солдатів снували на всі боки. Чимало поранених сиділи під деревами, притримуючи голови, руки чи ноги. На ганку школи тривала якась суперечка. Біля одного дерева сидів солдат з обличчям кольору нової сірої армійської ковдри й спокійно курил люльку. Лейтенант відчув бажання кинутися до нього й сказати, що він помирає.

Мимо них пройшов заклопотаний хірург.

– Доброго ранку, – дружньо усміхнувся він лейтенантові, але побачив закривавлену руку і вираз його обличчя змінився. – Дайте-но поглянути.

Здавалося, хірургом раптом оволоділа глибока зневага до лейтенанта. Очевидно, така рана зводила пацієнта на один із найнижчих соціальних щаблів.

– Який дурень оце тут понав'язував? – сердито закричав лікар.

– Та якийсь хлопець, – невпевнено відповів лейтенант.

Лікар розв'язав хусточку і зневажливо помацав рану пальцями.

– Що ж... Ходімо зі мною, я про це подбаю, – буркнув він. У голосі його лунало таке саме презирство, з яким він сказав би: «Вас слід посадити до в'язниці».

Досі лейтенант стояв тихо й покійно, але тепер зашарівся і поглянув на хірурга.

– Я думаю, її не варто ампутувати, – сказав він.

– Юначе, не меліть дурниць! Це ж нонсенс! Нонсенс! – закричав хірург. – Ходімо негайно! Я й не збирався ампутувати! Ходімо! Не будьте дитиною!

– Відчепіться від мене, – ледь стримуючи гнів, сказав лейтенант, вступившись поглядом у двері старої школи, зловісні, як ворота пекла.

Загалом же ця історія – про те, як молодий лейтенант втратив руку. Коли він повернувся додому, його сестри, мати і дружина довго плакали, дивлячись на його порожній рукав.

– Ну годі вже, – пробурмотів він, ніяковіючи від усіх тих сліз. – Не думаю, що варто аж так побиватися.

З англійської переклав Володимир Криницький

Леся Олендій

ІЛЮЗІЯ РУХУ

Дивилася як за вікном під ніжними весняно-сонячними поцілунками вчорашні бруньки перетворювалися у свіжі яскраві листочки. Оті найперші завжди свіжі і завжди яскраві. Після осінньо-зимової оголеної відвертості природа поспішала прикритися новим вбранням. Заховати виставлене на людський осуд під ілюзією благополуччя.

– Яка дурня! – Обірвала вголос власні думки. – У природи не буває ілюзії благополуччя. Вона чудова своєю справжністю. Не варто припасовувати до природи власні...

У двері настирливо задзвонили, зупинивши її роздуми на півтонах. Тихенько відсунулася подалі від вікна. Принишкла, остерігаючись зайвим рухом видати власну присутність за зачиненими дверима квартири. Через п'ять хвилин дзвінок, що збудив тишу квартири, стих. Натомість беззвучно завібрував залишений на дивані телефон. Навшпиньки підійшла до канапи, обережно, як гарячу каструлю без хапачки, взяла його у руку, подивилася, хто телефонує і байдуже поклала на місце. Останньою потугою контакту стільниковий здригнувся від нового есемес. «Ти обіцяла...» Далі вона не читала, а просто натискала «видалити». Максимум, що могла обіцяти – зустріч. Але ті обіцянки були з її минулого життя і не мали нічого спільного з сьогоденням. Ті обіцянки мали повчорашню давність, а тому дозволити їм внести безлад у процес самопізнання, означало знову все пустити на самотік, безвольно, на догоду іншим грати давно остогидлі ролі. Аби

тільки ніхто не зміг здогадатися про її внутрішні надломи, про те, що пошуки власного «я» у навколишньому замкнулися у бігах по колу.

Увійшла в мережу. «Катастрофа у Середземному морі – загинуло 400 мігрантів... Судно прямувало з Лівії до Італії...»

У холодних морських водах, на шляху до кращої долі. До ілюзії кращої долі. Ніхто не знає, де і коли настане його останній час: життя – то напрямок із пункту А у пункт Б.

Відсorbнула ковток гарячого білого чаю. Зазирнула в електронну скриньку, аби почистити спам. Першими у його папку полетіли листи з соцмережі «К. Л. додала 57 нових фото» – соцмережа як мала сцена театру одного актора (актриси) - К.Л. - головна героїня усіх поширюваних постановочних фото, жодного краєвиду без неї, улюбленої. «Т. М. позначила вас на своїй світлині» – а хоч мільйон разів можуть позначати всі, кому лише заманеться – функцію відображення цих позначок на власній сторінці заблокувала ще тоді, коли кількість таких постів у її профайлі накрили лавиною інформації власні дописи. «С. В. запросила вас на подію...» – жодних подій, найголовнішою подією для неї зараз є вона сама. Ноут завис на видаленні 35 мейла-повідомлення чужого активного соцмережного життя. Вимкнула живлення.

Аби відчути власну значущість, створи профайл у соцмережі, додай кілька сотень друзів, активно лайкай їхні пости. Кожному – своє. Для неї всі барви віртуальної моновистави сіріють і блякнуть перед свіжим вітром реального життя. Мандри. Лише мандри рятували її від отого остогидлого бігу в замкненому колі, від відчуття себе безпомічною мурахою під пресом державницько-чиновницьких і політичних рішень, що замикали в лещата підпорядкованості їхньому божевіллю.

Її пам'ять живе у дорогах, в неафішованих у соцмережі світлинах, у територіально далеких ранках, звукоголосих вечорах чужих міст і

містечок, що на кілька днів, а чи й на тиждень поселялися у ніздрях запахами екзотичної рослинності, морського бризу, чужоземних страв. Спогади заплуталися у кумедному дзеркалі чужої вілли, в епатажних роботах уславленого художника, у вузеньких вуличках середньовічних європейських містечок, в імпровізованому пікніку на морському узбережжі.

Мандри і дороги – її повітря і хліб насущний. Вона хотіла б жити так як живе отой юнак, який одного вечора змандрував собі нічліг у їхній домівці – невпинне пізнання світу і робота при потребі заробити на їжу і нічліг. Пізнання. Невпинне пізнання нових територій, культур, світоглядів буття. Усе решту – марнування отриманих від народження можливостей.

Яка нудьга от... жодного осуду, жодної критики. Кожен повинен почуватися щасливим у власному житті чи бутті – одним самолюбівання в просторах соцмереж, іншим – кар'єрні амбіції, а їй... вона перезавантажила ноут, видалила профайл – власна свобода розпочинається там, де вона цілковито вільна від сторонніх поглядів, табу і можливостей.

Вимкнула телефон. Спакувала наплічник.

Розплющила очі, скидаючи з-перед очей залишки дрімоти. За вікном мерехтіли яскраві краєвиди. Потяг беззвучно ніс її у кольорові простори південної Франції.

Публіцистика

Крістіна Сінкевич

КНИЖКА ЧИ СМАРТФОН: ЯК ПРИВЧИТИ ДИТИНУ ЧИТАТИ?

Важко знайти підлітка, який не знав би, що означає слово «селфі». Проте знайти підлітка, який не читає, дуже легко. Якщо ще століття тому читання чи спорт більше приваблювали молодь, то після появи доступу до Інтернету все більше підлітків надають перевагу комп'ютерним іграм та спілкуванню в соціальних мережах. Чи здатна ера електроніки породити нові проблеми?

Дивитися на 21 сторіччя можна різними очима, але не можна дозволити часу роз'єднати найрідніших людей. Наприклад, дорослим легше відволікти дитину забавкою, ніж самостійно грати з малечєю. І цією «чарівною паличкою» частіше за все стають смартфони чи планшети. Часто дитина привчається до комп'ютерних ігор, ледве навчившись ходити. Все менше батьків вважають за потрібне прочитати дитині казку на ніч або ж просто не мають часу на це через зайнятість. Не відчуваючи уваги рідних, дитина знаходить втіху у віртуальному світі, що через роки може погано позначитися на її розвитку. Науковці довели, що діти, яким на ніч батьки читають книжку, легше переносять стрес та краще при звичаються до соціуму. Їм легше заводити нові знайомства та знаходити вихід із життєвих ситуацій.

І що ж станеться з дитиною, вихованню якої батьки не присвятили достатньо часу? За словами психологів, людина, яка при звичаїлася до спілкування у соціальних мережах та життя у віртуальному світі, часто стикається з труднощами під час живого спілкування. Трапляється, що

люди, які потерпіли поразку у якій-небудь справі, занурюються у віртуальний світ замість вирішення своїх проблем та поступово при звичаються до соціальної ізоляції.

«У мене є сім'я у комп'ютерній грі, там я вийшла заміж за мого улюбленого співака і скоро у нас буде дитина», - розповіла самотня 22-річна дівчина, яка щодня проводить за комп'ютером по кілька годин. На запитання, чи може вона відмовитися від гри, вона відповіла, що відмовлятися від цих позитивних емоцій не хоче. На запитання, чи не бажає вона познайомитися із справжнім хлопцем та створити реальну сім'ю, дівчина відповіла, що у грі набагато цікавіше, а реальне спілкування змушує її відчувати дискомфорт.

Частині підлітків підсвідомо потрібен стимул, який психологи називають авторитетом для наслідування. Людина, а надто юна, мимоволі схильна до копіювання поведінки того, хто є у її очах авторитетом. Одна справа, якщо прикладом для наслідування є письменник чи вчитель, інша – якщо хуліган... Тому для батьків важливо стати для дитини авторитетом, простіше кажучи, «показувати гарний приклад», але таким чином, щоб не відштовхнути, а зацікавити. Тож як зацікавити дитину?

Поет та прозаїк Аркадій Музичук понад 50 років займається журналістикою. Зараз він на пенсії, утім продовжує друкувати власним коштом вірші та дитячі казки: «Мої дитячі книжки завжди привертають увагу багатьох молодих батьків майстерно виконаними ілюстраціями – їх розбирають дуже швидко. Я знаю, що оформлення дуже важливе для дитини: гарні ілюстрації, де персонажі немов живі, здатні пробудити інтерес до читання. Тому і співпрацюю з талановитими художниками».

Дитячі психологи підтверджують, що перш за все малеча сприймає книгу за ілюстраціями: «Якщо батьки хочуть привчити дитину читати, важливо подарувати їй нові книжки із яскравими малюнками. Не варто

дарувати старі та геть пошарпані видання, адже дитина не зацікавиться непривабливою книгою, як би гарно вона не була написана». Читати вголос рекомендують лише після того, як маленький читач захопився історією. Щоб привчити до читання підлітка, потрібно так само викликати інтерес гарним оформленням, тоді читач зацікавиться і змістом книги.

Польська письменниця Йоанна Ягелло впевнена, що дитина переймає інтерес до читання, якщо на прикладі батьків бачить, що захоплює. Вся її сім'я читає за родинною традицією: «Навіть не знаю, як можна привчити дитину цікавитись літературою, якщо самим батькам це не подобається». Адже коли людина зацікавлена у чомусь, це згодом поширюється на її родичів, друзів та знайомих – запускається своєрідний процес. Кажуть, азартом можна заразитися. Тому тут діє таке звичайне та банальне, проте важливе правило – «почати з себе».

Конкурс есе

«Яка має бути

сучасна поезія»

3-тє місце

Віта Омельчук

ФІЛОСОФИ-ЧИТАКИ І ПОЕТИ-ШАРЛАТАНИ

*Лайно теж відчуває себе знаменитістю,
коли навколо нього літають мухи.*

Макс Пейн

«Любі читачі»... Ось вам моя нова порція відбірної словесної смакоти. Бо окрім своєї поетичної діяльності я ще й гарний кулінар із приготування «навушної» локшини. Я знаю, що ви вже давно чекаєте на цю популярну страву, аби так глибоко і виразно пофілософствувати за обіднім столом.

«Мій неземний поете»... Твої творіння настільки неземні, що я навіть крихти з того не розумію. Але я впевнений, що в них знайдеться не одна раціональна зернина, а цілий мішок борошна.

Усі вже всі давно помітили, яким начитаним стало наше суспільство. Ковтають ті книги, наче жебрацькі дітлахи цукерки. І солодко, і гірко від того видовища. Бо хто знає: чи свіжі ті цукерки, а чи зіпсовані? Чи то на радість малому безштаньку, чи для отрути, щоб під ногами не пленталася. Хіба обшарпанець буде питати про якість? Та йому й на думку не спаде: буде давитися, як і всі, аби хоч щось кинути в той жадібний шлунок.

І вже ніби й дорослі, ніби й розумні, а вам і надалі подають свинячі помії під вишуканим соусом. Мовляв для найкращих клієнтів – фірмові страви. Непомітно за обіднім столом у відвідувачах прокидаються задумливі філософи: у смердючій водичці вони примудряються віднайти незрівнянний смак. А в «надмудрих» книгах – ледь не в кожному слові блудливі голови шукають сенс. А якщо вже не знаходять, не засмучуючись вигадують свій. І носяться з цими книжками ледь не в туалет (можливо, там їхнє законне місце). Мовляв, подивіться – я теж читаю. Ох, якби ж вони тільки знали, з чого зроблені кайдани знесиленого людства. Із канцелярського паперу й задимлених клавіш...

Та врешті-решт усі задоволені: філософи-читаки галантно смакують вишуканими поміями, а поети-торбохвати смакують їхніми отупілими умами, що з радістю пожирають те що й всі.

Якщо всі читають, значить модно – про книгу подумає читач. Якщо всі читають, значить знаменитий – про себе подумає поет. Який гармонійний тандем самодурів.

2-ге місце

Андрій Петраш

МИСТЕЦТВО ВІЧНОСТІ

Поезія – музика слів.

Т. Фуллер

Якою повинна бути сучасна українська поезія? Поставивши собі це питання, я зрозумів, що відповідь на нього знайти непросто. Але під час роздумів, мені прийшла думка, що поезія не змінювалась і не може змінитись ніколи, бо тоді перестане бути сама собою. Щоб зрозуміти це, потрібно усвідомити що таке поезія взагалі?

Без сумніву, поетичне мистецтво є одним із уособлень людського духу. Це зовсім не банальні слова, як може видатись на перший погляд. Людське «Я» має божественну здатність реалізовувати себе у творчості, споглядаючи таким чином вічні ідеї. Одним із таких способів споглядання – є творення поезії. Цей акт творення завжди супроводжується дивним відчуттям хвилювання. В моменти натхнення «Я» неначе переповнюється якоюсь невідомою енергією і тільки тоді слова вірша гармонійно складаються у рядки. Тільки так можна творити справжню поезію і без музи ніяке розумування не допоможе. Проте творення поезії пов'язане не тільки із задоволенням. Поет – одержимий коханець музи, який складає вірші у стані, подібного до розпачу. Навіть

веселий вірш твориться із певною долею виснаження. Австрійський письменник Роберт Музіль вважав поетів «особливим підвидом людського роду». На його думку, вони гостріше за інших переживають безнадійну самотність «Я» в світі і між людей. А датський філософ С.К'єркегор взагалі порівнював поета із жертвою, яка заживо горить всередині мідного бика, крики якої насолоджують слух царя Фаларіса. У ролі царя тут виступають люди, для яких вилиті в поезію страждання поета мають насамперед естетичне значення. Творити справжню поезію здатна не кожна людина, для цього потрібен не лише талант, але й натхнення.

А тепер перейдемо до суті: по-перше, варто продовжити думку, що справжня поезія невіддільна від естетики. Навіть похмурі і темні вірші Ш.Бодлера несуть у собі ідею краси, нехай і краси похмурої. Деякі із його творів розповідають про темні сторони людської сутності. Коли я говорив про споглядання ідей в поезії, то не мав на увазі лишень добрі ідеї. Це можуть бути і ідеї ворожнечі, зла, тлінності суцього тощо. Але тут уже в головних ролях виступає естетика темряви. Крім цього, поезія повинна бути насамперед гармонічною, бо без цього вона і не буде собою. Що розуміється під словом «гармонія»? Це впорядкованість, ідеальне поєднання частин, тобто слів, в послідовності, яка красиво читається і звучить. Виникає питання, а як визначити, що є красивим? Відповідь проста: краса визначається тільки суб'єктивно. В природі немає нічого ні красивого, ні огидного самого по собі, річ набуває естетичних рис тільки завдяки людині. Але таким чином здається, що поезією можна назвати будь-який вірш, який викликає якісь переживання. Це буде не зовсім вірно, бо поезія обов'язково повинна містити в собі метафізичну глибину і тут я знову повернуся до питання споглядання ідей. Вірш - це не просто римовані рядки, це мелодія слів,

яка повинна наближати людину до основ буття, дати можливість хоча би одним моментом торкнутися до чогось вічного.

Тепер варто відзначити другий момент: щодо питання рими в поезії, то тут, на мою думку, спотикаються багато сучасних умів. Річ у тім, що будь-які римовані рядки ніяк не можна назвати поезією. Іншими словами: «Різниця між поезією і красивими віршами така ж велика, як між пахучим квітником і парфумерною» (Ю.Хейр). Чи буде справедливо вважати себе поетом володіючи лишень вмінням знаходити співзвучність слів? Для того, щоб переконатись у вірності цієї думки, мені б хотілось звернутися до поняття «поетична мова». Задумайтесь, чи передбачає воно риму? На мою думку, зовсім не обов'язково. Погляньмо на написані поетичною мовою твори Вергілія або Овідія, наприклад. У них відсутня рима, але хіба їхні творіння не є поезією? Відповідь очевидна, тим більше, що «Енеїда» чи «Метармофози» споконвіків залишатимуться джерелом для натхнення, а цитати і ідеї з цих творів часто використовуються у творах філософів.

Так ми перейшли до третього аспекту проблеми: я би хотів зазначити, що поезія не може існувати окремо від філософії. Інколи мені здається, що вони є двома сестрами, які вказують нам напрям до єдиної істини. Завдяки філософії ми усвідомлюємо мудрість, а завдяки поезії - ми її відчуваємо. Хіба можна сказати, що поет не є любителем мудрості? Самі філософи високо цінували поезію. Для прикладу, наведу думки двох видатних мислителів - І.Канта і А.Шопенгауера. Перший із них, геній у царині філософії, у своїй «Критиці здатності судження» надавав поезії перше місце серед усіх мистецтв. Свою думку Кант аргументував тим, що поетичне мистецтво найкраще розвиває уяву і «сполучає зображення поняття з таким багатством думок, якому не може бути сповна адекватним жодне вираження у мові; таким чином, поезія естетично піднімається до ідей». А.Шопенгауер, який високо цінував

спадщину Канта, продовжував думки свого вчителя. На думку мислителя, поет у своїх особистих переживаннях відображає універсальне, тому його поезія стосуватиметься кожної людини, незалежно від часу, в якому вона проживає, чи народу, до якого належить. У індивідуальних відчуттях таким чином проглядає вічна «платонівська ідея» і ця думка є мені особливо близькою. Крім цього, Шопенгауер критикував людей, які підбирають до рими думки, а не риму до думок.

Тепер, коли ми розібрались, що таке поезія - слід перейти до висновку. Поезію можна класифікувати: антична, середньовічна, німецька, українська тощо. Нехай і кожна із цих класифікацій має свої особливості, але задайте собі питання: змінюючи свої форми, тематику, жанрові особливості чи змінилася сама сутність поезії і чи взагалі може вона змінитись? Моя відповідь однозначна – ні. Що таке поезія? Це мова прекрасного звучання, мелодія істини, мета якої оспівувати вічні ідеї. Її може не розуміти розум, але її завжди переживає людський дух. Поезія радує і печалить, підносить і скидає в прірву, надихає і допомагає торкатися до вічних образів. Вона є польотом людського «Я» у царину свободи.

Мені видається, що у наш час українське мистецтво не потерпає від нестачі людей, яким подобається займатись написанням віршів. Я впевнений, що серед них знайдуться справжні поети і буду дуже радий, якщо мої роздуми надихнуть когось до нових творінь. Майбутні поети, спадкоємці Т.Шевченка, І.Франка, В.Стуса, В.Симоненка та цілої плеяди геніальних українських митців, запам'ятайте - поезія є незмінною впродовж усього свого існування і вона не може змінити свою суть і мету, бо інакше перестати бути поезією. Її мета оспівувати абсолютні ідеї. Чи може вона мати якісь рамки чи бути якоюсь іншою в сучасності?

Ні. Поезія була, є і буде найвищою формою мистецтва, вічною і неповторною.

1-ше місце

Вадим Бондар

*

Поезія – річ дуже вибаглива. Писати вірші може кожен, але народити дійсно якісну, вартісну поезію, з яскравою думкою, оригінальну, свіжу – таке під силу не кожному. Здається, поезія і творчість в цілому в наш час стали жертвою постмодернізму з його толерантним ставленням до кожної думки, багатополюсністю і різноманіттям істин. Це добре, коли кожна людина може вільно висловлювати свою думку. «Je ne suis pas d'accord avec ce que vous dites, mais je me battraï jusqu'à la mort pour que vous ayez le droit de le dire» – це висловлювання в дусі французького Просвітництва, вкладене в уста Вольтера, залишається актуальним і сьогодні. Проте через надмірно толерантне ставлення до поетичної творчості, українська поезія нині – певне втілення малюка Цахеса, в котрому всі бачать гарні риси там, де їх абсолютно немає. Якщо людина пише погано – вона має знати про це. Потрібно чітко розрізняти, де межі вільного польоту думки, а де – межі здорового глузду. Що для цього потрібно? В першу чергу – високоякісна критика. Не контроль творчості, а її професійна оцінка. Тільки так можна очистити літературу від поетів, які вперто впроваджують свій оригінальний погляд на світ під назвою «ні про що».

Щодо майбутнього поезії, то я вважаю, що слід зробити її більш інтелектуальною. По-перше, звести до мінімуму патріотичні нотки. Шевченкове «поховайте та вставайте» вже принесло свої плоди, слова Симоненка, Стуса зародили в серцях українців любов до своєї держави. Тепер же є потреба в іншій поезії, яка дорівнюється до найвищих зразків світового літературного процесу. Треба вивести українську літературу на європейський рівень, а для цього не можна бути локалізованим лише в тому, що відбувається в нас. Потрібно мислити глобально, позиціонувати себе не тільки як українець, але і житель Землі.

Звичайно, в поезії може бути присутній неповторний український колорит, це чудово, та все ж, стверджувати кожним словом, що ми є українці – не першочергове завдання автора. Тільки розкриваючи загальнолюдські проблеми, можна досягти вершин творчості.

Головне – щоб поети розуміли: ремесло, яке вони обрали, є одним з найважчих у цьому світі. Творчість вимагає повного самозречення, глобальної самопожертви, надлюдських зусиль, наполегливої праці. Не можна перетворювати літературу на модну тусовку, де поети читають свої нікому не зрозумілі вірші і своєю експресивною дикцією, своєю поведінкою і навіть частково своїм зовнішнім виглядом намагаються довести, що їх вірші – геніальні. У творчих людей головною зброєю все одно має залишатись розум, знання, здобуті наполегливою працею. Адже навіть талант – це явище настільки абстрактне і сумнівне, що ним можна знехтувати, адже про талант ми завжди говоримо тільки тоді, коли вже бачимо зреалізовані здібності тої чи іншої людини.

Для мене поет – людина, яка здатна осягнути неосяжне, пізнати непізнанне. Поет – це філософ, філолог, науковець, історик, друг,

наставник. Не кожен має право носити це звання, але якщо хтось вже і прийшов в літературу – то він повинен віддати всі свої сили, пожертвувати самого себе, щоб створити бодай одну, але вартісну річ, яка міститиме в собі зерно вічності.

Я щиро сподіваюся, що майбутня українська поезія буде відомою у всьому світі, що німці, французи, китайці будуть вивчати нашу мову, аби тільки прочитати в оригіналі вірші наших найкращих авторів. Шлях до цього лише один: звільнення поетичного простору від лжепоетів і постійна та наполеглива праця самих авторів. Ніщо не виникає із нічого. Де є зусилля – є і результат. Адже поезія – це не миттєвий спалах і осяяння, це порух душі, який з величезними труднощами організовується в тропи і переноситься на папір.

Рецензії

ТЕПЛІ МАМИНІ КАЗКИ – ДІТКАМ НА ДРІМКИ

(роздуми про книги Тетяни Череп-Пероганич «Теплі мамині казки» та Ольги Рєпіної «Діткам на дрімки»)

Що роблять дбайливі матусі, коли їх дитина капризує й не бажає засинати? Звичайно ж, співають колискову. І в кожній мами вона своя, особлива.

Але іноді маля скимлить: «Не хочу цю! Заспівай іншу!» Що робити? Звичайно, згадати іншу... Та ж іноді буває: заклопотана мати, а тим паче, батько, не в змозі пригадати щось нове. І тут їм стане в допомозі нова книга, котра вийшла друком у видавництві «Склянка часу» (Канів, 2012). Це – «Теплі мамині казки» київської поетки та письменниці Тетяни Череп-Пероганич.

Всупереч назві всі віршики-колискові – зимової тематики.

Тільки не треба думати, що вони – холодні, крижані. Навпаки, вони теплі, лагідні, м'які. І дуже-дуже добрі. Одразу здогадуєшся, що пані Тетяна – матуся маленької дитини, яка, мабуть, і стала першим слухачем цих чарівних ніжних пісеньок.

Вірші присвячені дівчаткам, але мами хлопчиків можуть залюбки міняти ім'я дитини – і малюк вважатиме, що вірш присвячується саме йому.

Насправді, якщо у батьків є певний час для спілкування з дитиною, можна не тільки співати, але й читати книгу, роздивляючись разом прекрасні ілюстрації. Бо ж малюнки такі заспокійливі, що не тільки синок чи донечка можуть заснути щасливими та заспокоєними, але й котрийсь із тат. :)

Ходить сторінками книги дбайливий котик, присипляє малечу, запрошує читачів до свого фантастичного, яскравого світу.

Там навіть сніг, що падає з небес та встеляє землю пухнастим простирадлом, здається теплим. А виразно змальовані картини зими сприяють розвитку образного мислення.

Чарівні ілюстрації Оксани Грек сповнені любов'ю до рідної землі, її традицій. Корінням своїм вони сягають народної творчості: чисті, мудрі й з гумором.

Казкові персонажі художниці мешкають не в якомусь «тридесятому царстві». Вони існують поруч, тільки оком кинь. Трішечки фантазії – і герої оживуть і зійдуть зі сторінок до своїх читачів.

Тож прегарний у жіночок вийшов тандем – і книга від цього заграла, стала цінним надбанням і для книговидавця, і для покупця.

Уважний читач одразу помітить, що у першій частині заголовку використано назву книги. А що ж із другою частиною? А теж саме. Друга частина – назва ще однієї книги, що вийшла друком, але вже у дніпропетровському видавництві «Журфонд» наприкінці цього ж року. Письменниця, літературний критик і психолог Ольга Рєпіна зробила новорічний подарунок дітям з особливими потребами – вихованцям інтернатних закладів – подарувала їм збірник казок «Діткам на дрімки».

Назва й оформлення обкладинки співпадають – сипле з Місяця на маленького сонька зіроньки казкова дівчинка, яка є Доброю Душею книги. Молода художниця Олена Капшукіна робила всі малюнки у техніці пастелі.

І які ж вони симпатичні та кумедні, побачені нею герої! І дівчинка з камінцем щастя – Курячим богом, і горобці в малині, і старий синій чайник, і маленьке оленятко, і чорно-біле кошеня. І, хоча читач бачить в ілюстраціях тільки окремі епізоди тексту, в нього не залишається жодного сумніву, що синій чайник – вірний друг своєї господарки; маленьке оленятко зрозуміло, що таке друг, а кошеня, плямисту спинку якого бачить на картинці читач, вміє прегарно муркотіти й заспокоювати свого хазяїна чи хазяйку.

Кожна з казок присвячена якомусь почуттю – доброті, чуйності, дбайливості, уважності, вмінню за непрезентабельною зовнішністю побачити ніжне серце та велику душу. Побачити, що в цьому світі є й інші: люди, тварини, речі, які потребують нашої допомоги та співчуття.

Тут хочеться нагадати батькам, що при читанні з дитиною особливо важливими моментами є рефлексія та обговорення прочитаного. Це надає можливість за допомогою батька чи мами – дорослих, яким малюк довіряє, пізнати світ.

Якось пані Ольга розповіла мені таку історію зі свого психологічного досвіду. У реабілітаційному центрі для дітей з асоціальних сімей на презентації своєї нової книги письменниця запитала: «Кому з вас батьки читали або читають книги?» Із тридцяти присутніх дітей руки підняли лише двоє. Ось відсоток доброти, ласки та любові, який отримують/отримали в реальному житті діти від своїх батьків-алкоголіків. І це не дивно, оскільки спільне проведення часу, сімейне читання – показник згуртованості сім'ї та позитивного стилю життя і виховання, прийнятого батьками «на озброєння».

Але чому, запитаєте ви, шановні друзі, в одній рецензії автор вирішила поєднати два різні жанри – поезію і прозу, вірші й казки?

Відповідь не забариться: тому, що обидві книги несуть в собі величезний позитивний заряд. Обидві книги – неймовірно чистий

промінь, що осяє життя дитини, заколисує й несе вперед, у щасливе майбутнє. І воно очікує на кожную маленьку людину, бо і Тетяна Череп-Пероганич, й Ольга Рєпіна як справжні майстрині, прекрасно володіють словом, владним і лікувати, і зцілювати, і навіть налаштовувати на мирне і щасливе дорослішання.

До речі, обидві книги розраховані на наймолодшого читача, бо тексти у авторок легкі, гарно запам'ятовуються. А завдяки прекрасним ілюстраціям можна обговорити з дитиною поведінку героїв казок і віршів, навчити розрізняти кольори, завчити назви предметів, істот і явищ природи.

Поєднує книжечки і оформлення. Хочеться відзначити обох художниць: Оксану Грек з Ніжина та Олену Капшукову з Дніпропетровська. Дівчата вдало (як на мій погляд) вникнули в суть текстів і створили до кожного віршика або історії дуже образні і, головне, – реалістичні ілюстрації. Адже зараз так багато настільки сюрреалістично оформлених книг для дітей, що і в дорослого читача голова обертом йде. А діти вимагають коректного занурення в реальний світ, світ маминої й татової доброти, не спаплюжених уявою дорослого ілюстратора, відвертої майстерності у роботі художника як транслятора художніх образів письменника чи поета, які творять для дітей.

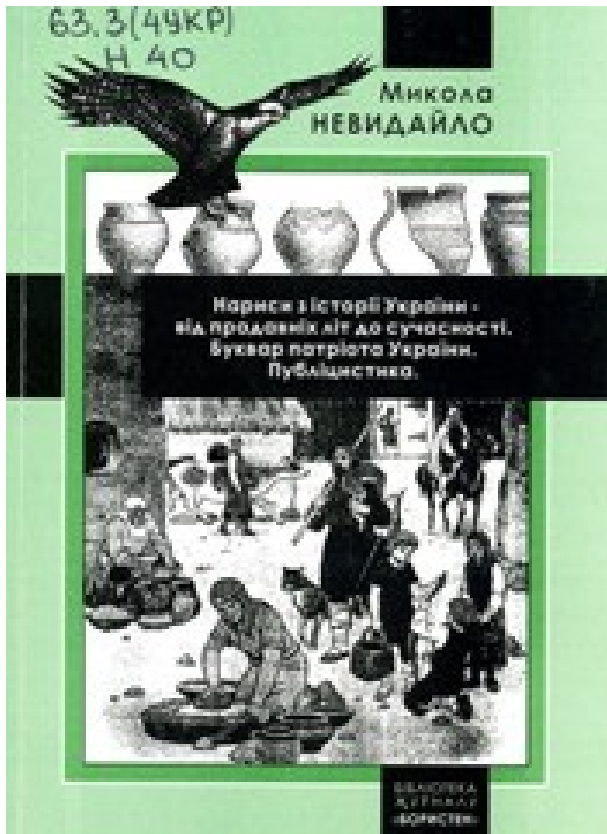
Тому привчайте свою дорогу та любу малечу до книг, читайте їм казки, вірші, оповідання; розглядайте, пояснюйте, коментуйте кожен малюнок, плекайте за допомогою читання допитливий розум, чутливе серце і добрі руки, які захочуть взяти книгу і подарувати її своїм дітям.

А ще – книги стануть ліпшими друзями ваших синів, доньок та онуків. Звичайно, якщо ви, шановні, про це подбаєте.

Еліна Заржицька

ВИКЛИК УСТАЛЕНИМ ПОГЛЯДАМ НА ІСТОРИЧНІ ПОДІЇ

Книга «Нариси з історії України – від прадавніх літ до сучасності. Буквар патріота України. Публіцистика» вийшла в 2013 році. Посмертно.

З 2009 по 2011 роки окремі її розділи звучали у ефірі дніпропетровського обласного радіо у виконанні автора. Її створив лауреат літературних премій письменник Микола Гаврилович Невидайло.

Науковий інтерес до проблеми, яку порушив автор, безперечний, бо ця книга – унікальне видання. Вона містить у собі три аспекти розвитку визвольної боротьби українців: «Нариси з прадавньої історії русів-українців», «Буквар патріота» і публіцистичні статті останніх 20 років історії становлення незалежної України.

Це фахове видання, нарис української історії у доступній формі.

Фактологічно воно дуже містке, увібрало у себе відомості про найголовніші події, розгляд ключових історичних документів, цікаві спогади очевидців різних подій протягом таких складних історичних явищ, як революції початку ХХ ст., Голодомор та війни, що дозволяє читачеві формувати неупереджену думку стосовно різних подій. Автор розглядає не лише історичні документи, наприклад, такі, як Емський указ, а й звертається до сучасних – накази Президента України тощо. Він подає міркування стосовно вступу до НАТО або щодо стосунків між Україною та Росією. Авторський коментар здебільшого досить рішучий,

тому він не лише доповнює тексти, а й інколи кидає виклик усталеним поглядам на історичні події.

Друга назва цієї книги – «Буквар патріота України» – цілком виправдана, бо навіть режисура та архітектоніка видання відповідає внутрішньому змісту та доповнює авторський намір. Книгу можна рекомендувати для широкого кола читачів, від учнів та студентів до істориків. Цілком випраданій коментар голови Співки письменників, розміщений на початку книги, про те, що автор є майстром слова, адже зміг подати складний матеріал, дуже великий за обсягом у доступній неупередженій формі.

Найбільш пильну увагу привертає I розділ. У ньому розповідається про появу перших людей на теренах України, культури різних народів, шляхи їх розселення та зородження першої цивілізації.

Автор наче веде власний літопис, у якому намагається передати власні знання та емоції. Авторська мова проста та зрозуміла кожному.

Письменник намагається знайти контакт у тексті з кожним читачем. У публіцистичних статтях (зокрема, «Автобіографія») автор розповідає, що його почали публікувати лише під час здобуття незалежності України.

Він видав велику кількість романів, брошур та збірників. Його творчість викликає захват та повагу. Автор закликає до єдності народів та до збереження національних та духовних цінностей України. Він вважає, що невід'ємною рисою кожного українця має бути патріотизм.

Ця книга стане у пригоді кожному, хто прагне знати більше та докладніше про становлення та розвиток нашої держави, не обмежуючи себе загальноприйнятими рамками, та вдосконалити власне знання історії. Прочитавши її, можна знайти для себе щось нове та розв'язати питання, які турбують кожного.

Аліна Білецька, Дар'я Гаврилова

ТекстOver. – 2015. – № 3.
ISSN 2411-0086

Засновник:

колектив часопису ТекстOver

Головний редактор:

Володимир Криницький

Редакційна колегія:

Давор Антич (Загреб, Хорватія)

Олесь Верес (Дніпропетровськ, Україна)

Богдан Вирій (Львів, Україна)

Анатолій Вишневський (Гомель, Білорусь)

Олександр Лесич (Київ, Україна)

Адреса редакції:

tekstover@gmail.com

Видавець:

студія ВМБ

www.vmb.in.ua

vmb.in.ua@gmail.com

Періодичність:

6 разів на рік

Видання поширюється безкоштовно у форматі PDF електронною поштою (PDF format by email). Для отримання нових випусків часопису слід оформити безкоштовну передплату на сайті www.tekstover.tk

До публікації приймаються поетичні, прозові твори, літературознавчі дослідження, рецензії, критичні статті та огляди, повідомлення про нові видання, які виходять в Україні, твори образотворчого мистецтва.

Редколегія залишає за собою право відмовити в публікації, внести незначні правки та скорочення у надіслані матеріали. Художні твори публікуються в авторській редакції (прохання уважно вичитувати твори перед надсиланням). Про всі рішення редколегії авторів повідомлять електронною поштою.

Видання неприбуткове. Публікація в часописі безкоштовна. Гонорарів редколегія не виплачує.

Дозволяється вільне поширення часопису будь-якими способами. передрук матеріалів – тільки з дозволу редколегії та авторів. Цитування матеріалів дозволяється лише за умови наведення джерела публікації – часопису ТекстOver.